

ŽELEZAR

Jesenice, 17. avgusta 1989

Številka 32 • XXXVIII

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 28. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečni revija, od 15. aprila 1959 kot štirinapetdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25. letnici predsednik Tito oblikoval z redom za slug za narod s srebrno roseto. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnović, tehnični urednik Dare Gradaščić, lektorica — novinarka Lilijana Kos, sekretar uredništva Dinka Čatac. Naslov: Uredništvo Železarni, SOZD SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, tehnični urednik 26-19, novinar 26-20, sekretar uredništva 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje: M. Goranjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

Proizvodnja in prodaja v številkah do 14. avgusta

OBRATI	SKUP. PROIZ.		PRODAJA—ODPREMA			
	ind. mes.	ind. leto	količ. mes.	ind. mes.	količ. kum.	ind. kum.
Jeklarna 1	100,3	102	—	—	—	—
Jeklarna 2	138,5	102	—	—	—	—
Livarna	50,0	76	1,0	14,2	192,1	57
VBS	98,7	100	1.791,1	83,2	35.533,1	97
HVB	83,1	101	3.055,2	85,8	62.107,4	101
HVJ	76,0	92	568,3	71,9	13.339,6	95
PVT	80,1	97	671,9	95,9	12.799,4	100
VDP	74,4	86	1.925,6	73,8	35.363,0	87
Žičarna	84,9	95	855,3	89,0	16.592,8	93
Jeklovček	90,3	99	866,0	93,1	16.982,8	100
Elektrode	83,1	99	428,8	67,0	10.002,8	87
Željarna	86,0	98	91,2	32,5	4.887,3	98
Žič. valj.	94,0	100	463,0	0	7.615,5	117
ŽELEZARNA	98,6	100	10.717,4	84,8	215.415,8	96

V drugem tednu meseca avgusta sta bila zaključena oba velika remonta v Jeklarni 2 in Valjarni bluming štekel. V prvih dnevih je obratovanje potekalo dobro, kar je razvidno tudi iz doseženih proizvodnih rezultatov.

Če smo lahko s proizvodnjo jekla in valjanjem na blumingu zadovoljni (Valjarna bluming štekel po remontu izboljšuje svoje rezultate), pa ostajajo vsi ostali obrati izredno problematični. Zaostanki od 6 % v Valjarni žice in profilov do največjega zaostanka 25,6 % v Valjarni debele pločevine so rezultat izključno slabega dela v posameznih obratih. Obrati imajo zadostno in dostikrat zaradi zaostajanja proizvodnje prekomerno količino vložka. Stalne urgence za dobavo posameznih proizvodov našim kupcem, ki prihajajo od vseh strani, dvigujejo že tako visoke temperature.

Na drugi strani pa je opazno pomanjkanje naročil za posamezne izdelke (predvsem nekateri programi žice in deloma toplo valjane štekel pločevine). Koliko tukaj vpliva zmanjšanje potreb pri kupcih zaradi dopustov in koliko gre pri tem za splošno, dolgoročneje zmanjševanje povpraševanja, je trenutno težko ocenjevati. Na vsak način je tržna situacija trenutno slabša, kar bo zahtevalo od nas boljše izpolnjevanje dobavnih rokov, predvsem pa kvalitetnejše delo. Le kvalitetno neoporečni izdelki bodo v takih zaostrenih pogojih na tržišču našli kupce.

Podpredsednik poslovnega odbora
za proces:
Božo Bartelj

Proizvodnja v juliju

S proizvodnjo in prodajo prvega meseca drugega polletja nikakor ne moremo biti zadovoljni, saj niti v eni postavki nismo dosegli operativnega programa na nivoju Železarne, gospodarski načrt pa je bil dosežen samo pri skupni proizvodnji.

Če se dan po jutru pozna, potem se nam slabo piše! Lahko samo upamo, da bo za nas veljal drug pogovor, in sicer slab začetek, dober konec!

Vzroki za izpad proizvodnje so odločno previsoki zastoji vzdrževalne kakor tudi tehnološke narave, izredno velika odsotnost (dopusti in bolovanja), pa tudi pomanjkanje vložka kot posledica tehnoloških težav in prepozna dobava tujega ter pomanjkanje oziroma razdrobljenost naročil v posameznih obratih.

Niti en toz Železarne v tem mesecu ne zasluži ocene prav dobro, kaj šele odlično.

Doseganje proizvodnih rezultatov je naslednje:

A: Gospodarski načrt:
— skupna proizvodnja 101,6 %
— končna za prodajo 94,3 %
— prodaja (odprema) 94,3 %

B: Operativni program:
— skupna proizvodnja 97,4 %
— končna za prodajo 97,9 %
— prodaja (odprema) 96,2 %

TOZD Taličnice

Še najboljše rezultate so dosegli prav v tem klasičnem metalurškem tozdu. Če ne bi bilo že znanih težav s proizvodnjo in prodajo Livarne (edini obrat s prodajo) in z asortimentom proizvodnje, bi bila lahko ocena obratovanja v tem prvem, zares dopustniškem mesecu zelo dobra.

Proizvodni rezultati so naslednji:

A: Gospodarski načrt:
— skupna proizvodnja 103,6 %
— končna za prodajo 17,2 %
— prodaja (odprema) 1,7 %

B: Operativni program:
— skupna proizvodnja 100,8 %
— končna za prodajo 47,7 %
— prodaja (odprema) 4,8 %

Jeklarna 1

Tudi v tem mesecu je količinska proizvodnja surovega jekla dobra, kljub precejšnjim zastojem in, podobno kot že vse letošnje mesece nazaj, nekoliko slabši asortiment proizvodnje od načrtovanega — predvsem v prvi polovici meseca, ko je občasno primanjkovalo grodlja in čistega starega železa.

V tem mesecu sta bila v redu izvršena redna letna remonta peči ASEA in VOD naprave za vakumiranje jekla.

Operativni program skupne proizvodnje surovega jekla je bil izpolnjen 100,0 %, medtem ko je bilo preko kontiliva odlito 4.664 ton gredic ali 80,4 % operativnega programa.

Jeklarna 2

Čeprav je bil presežen tako gospodarski načrt kakor tudi višji operativni program proizvodnje surovega jekla, pa z delom tega obrata v juliju ne moremo biti zadovoljni. Vse preveč je bilo zastojev in okvar (livni žerjav, prodori na kontilivu, ipd.). Posledice teh okvar in zastojev so slabši asortiment (tudi nečisto staro železo ima tu močan vpliv) in precej slabši izplen zaradi slabega izkoriščanja kontiliva, le 88,3 % izdelanega jekla je bilo vliito preko te naprave.

Višji operativni program proizvodnje je bil dosežen 101,4 %.

Livarna

Težave tega obrata so že dalj časa znane. Situacija z naročili se praktično ni izboljšala. Livarni pa odhajajo v druge obrate in v pokoj. Kdo bo delal, če dobimo naročila?

Operativni program skupne proizvodnje je bil izpolnjen 83,5 %, kon-

TOZD Ploščati program

Številke, ki kažejo, da temu tozdu v mesecu juliju ni uspelo niti v eni postavki proizvodnje — tako gospodarskega načrta, kaj šele višjega operativnega programa — doseči načrtovanih količin, navsezadnje povedo vse. Vendar, roko na srce. Da so najslabši toz v tem mesecu, niso krivi le sami, temveč smo jim praktično vsi k takim rezultatom »pomagali«. In to od vložka, preko zastojev, do naročil. Seveda so svoj delež doprinesli tudi sami.

Proizvodni rezultati so naslednji:

A: Gospodarski načrt:
— skupna proizvodnja 99,8 %
— končna za prodajo 95,6 %
— prodaja (odprema) 94,9 %

B: Operativni program:
— skupna proizvodnja 94,8 %
— končna za prodajo 95 %
— prodaja (odprema) 92,2 %

Valjarna bluming štekel

Operativni program skupne (94,8%) kakor tudi končne proizvodnje za prodajo (95,6%) ni bil izpolnjen. Vzroke gre iskati predvsem v odločno prevelikih zastojih tehnološke in vzdrževalne narave, kar kaže na iztrošenost agregatov, tudi zaradi prestavitve rednega letnega remonta s pomladi na avgust. Tako je namreč ob koncu meseca ostalo pred globlinskimi pečmi okrog 2.000 ton blokov surovega jekla.

Valjarna debele pločevine

Kot zakleto! V tem obratu ne gre in ne gre, pa čeprav delavci pridno delajo tudi na proste dni. Minimalna medfazna zaloga je izvaljane pločevine (proga je še vedno ozko gnilo), zlomi valjev in odsotnost (dopusti), pa še kaj drugega, preprečujejo, kljub zadostnim naročilom in veliki zalogi vložka v slabih, da bi ta obrat končno »splaval«.

Gospodarski načrt skupne proizvodnje je bil izpolnjen 94,2 %, končne za prodajo pa 94,4 %. Bistveno slabše pa operativni program, ki je upošteval tudi pogodbeno delo.

Hladna valjarna Bela

Čeprav je bil gospodarski načrt dosežen v količini, z rezultati proizvodnje

(Nadaljevanje na 4. strani)

Na počitniškem delu 188 učencev

Na podlagi potreb, ki so jih v temeljnih organizacijah zbrali odbori za delovna razmerja, so v maju delavci oddelka za kadre pripravili seznam potreb v Železarni, jih uskladili in preko objave v Železarni dijak in učence pozvali, da del počitniško delovno v naši železarni. Oto Pestotnik, kadrovik za Okrogli program in namestnik vodje oddelka za izobraževanje, je povedal, da učencev in dijakov niso odklanjali, vseh njihovih želja pa tudi niso mogli upoštevati. In tako letos v Železarni dela 188 učencev.

Največ jih je bilo ob koncu junija (94) in v juliju (59), v avgustu pa zmanjšan na počitniško delo ni tako veliko, kot so velike potrebe v temeljnih organizacijah. Zato so v avgustu vzeli na počitniško delo tudi nekaj mlajših delavcev, čeprav v začetku to ni bilo predvideno. V majski objavi je bilo namreč zapisano, da morajo biti kandidati ob začetku dela stari najmanj sedemnajst let oziroma študenti Železarne šestnajst let; zaradi narave dela pa mora biti kar šestdeset delavcev starejših od osemnajst let in moškega spola.

Na počitniškem delu je največ delavcev v proizvodnji. Če pogledamo razporeditev po temeljnih organizacijah, je število naslednje: V Taličnicah jih je 28, v Ploščatem programu 71, v Okroglem programu 60, ostali pa so v temeljnih organizacijah Tehnične dejavnosti, Komerciala in Družbeni standard ter v splošnem sektorju (tekačice). Na počitniško delo so jih največ vzeli v obeh jeklarnah in HVB, pa tudi v PVT, VBS, Elektroдах in Jeklovleku jih je veliko. Ti delavci so starejši od osemnajst let, kar delajo tudi ponoči. Glede na potrebe bi jih v avgustu lahko zaposlili še več, saj se je na objavo odzvala samo polovica potrebnih polnoletnih fantov. Ker so se v kadrovskem sektorju dosledno držali tega, da v sistemu dela na tri izmene lahko delajo samo polnoletni delavci, so potrebe še večje.

Pri počitniškem delu se je letos prvič zgodilo, da nismo zaposlovali najmlajših, starih petnajst let, predvsem zato, ker ni bilo takšnih potreb. Število zaposlenih v naši železarni je letos bistveno manjše kot lani, vendar je odsotnost v poletnih mesecih zelo velika, zato so delavce na počitniškem delu zelo racionalno zaposlili. Razporejeni so na delovne naloge od šesta do desete plačilne kategorije in so plačani za dela in naloge, ki jih opravljajo. Seveda so to predvsem začetne naloge in delo-

vne naloge v adjustažah, na zahtevnejših delovnih mestih pa so že preizkušeni »stari mački« med temi delavci. V Komerciali in Delovni skupnosti so zaposleni tudi kot skladiščniki, v tozdu Družbeni standard pa predvsem kot strožno osebo. Letos so na počitniško delo vzeli tudi učence triletnih poklicnih šol, ki še nimajo končane šole, ker imajo popravne izpite. (Kazen mora biti mila, toda vzgojna, pravi nek pogovor.)

Delavci kadrovskega sektorja, predvsem z oddelka za izobraževanje, so z intervjuji z obratovodji in delovodji zbrali tudi nekaj vtisov o letošnjem počitniškem delu. Letos so ocene počitniškega dela precej boljše, ker je v Železarni redno zaposlenih manj delavcev in so zato učenci na počitniškem delu res zaposleni tam, kjer je njihovo delo najbolj potrebno. Zato ni presenetljivo, da so obratovodje z delavci na počitniškem delu zelo zadovoljni. Kaj pa pravijo učenci?

Podatkov o tem, kakšni so vtisi učencev na počitniškem delu, v oddelku še nimajo, vendar je videti, da učenci nimajo veliko možnosti, da bi spoznavali novo tehnologijo in spremljali spremembe v proizvodnji. Omenili smo že, da delavci na počitniškem delu večinoma opravljajo manj zahtevna dela v adjustažah, zato z novo tehnologijo in naprava-

mi nimajo stika. Tisti pa, ki na počitniško delo v našo železarno pridejo večkrat za dalj časa, pa spremembe hitro zaznavajo in se kot bolj izkušeni tudi spoznavajo z novostmi.

Ko govorimo o počitniškem delu v Železarni Jesenice, je treba povedati, da ti delavci niso nagrajeni, tako kot v večini drugih delovnih organizacij, ampak za svoje delo prejmejo plačo, odvisno od tega, na katera dela in naloge so razporejeni. Poleg tega se jim delo v naši železarni tudi v poletnih mesecih šteje v delovno dobo. Verjetno je tudi zato zanimanje za delo v Železarni večje kot pa za druge delovne organizacije. Pa tudi osebni dohodki delavcev na počitniškem delu le malenkost zaostajajo za osebnimi dohodki redno zaposlenih.

Počitniško delo je organizirano zaradi potreb in interesov naše železarne, vendar so običajno v maju, ko potrebe zbiramo, te vedno manjše, kot pa se pokaže v poletnih mesecih. Tokrat se je ta razkorak odrazil toliko bolj, ker je letos v poletnih mesecih odsotnost zaradi dopustov in velike bolezenske odsotnosti od trideset do petdeset odstotna.

Potrebe so v avgustu torej še velike in če potrebujete kakšen dinar, ne oklevajte. Oglasite se na kadrovskem sektorju naše železarne in sigurno vam bodo našli ustrezno delo. Delavci kadrovskega sektorja namreč ob sprejemu nikoli ne pozabijo na zdravniški pregled in na seminar iz varstva pri delu. Če pa ste ta seminar že opravili v šoli, vam ga drugič seveda ne bo treba.

Lilijana Kos

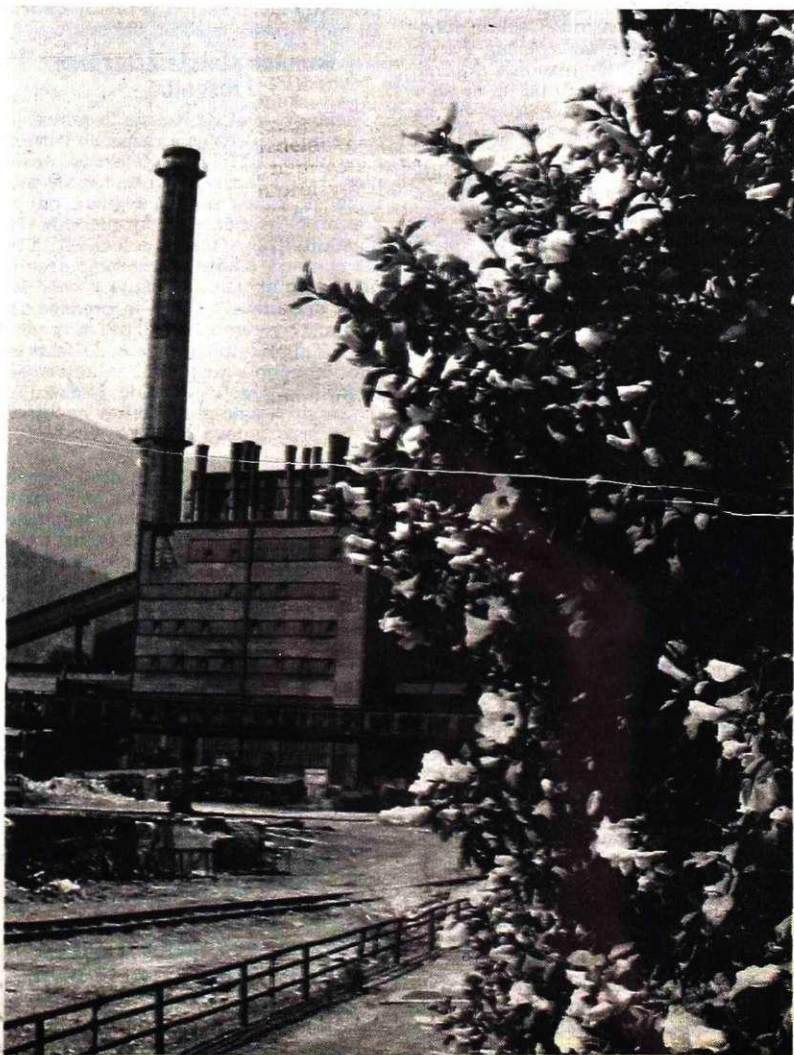
Krvodajalska akcija tudi letos

29., 30. in 31. avgusta ter 1., 4. in 5. septembra letos bo na Jesenicah krvodajalska akcija, ki jo v dogovoru z Zavodom za transfuzijo krvi iz Ljubljane organizira Občinski odbor Rdečega križa Jesenice. Odvzemni prostori bodo v domu TVD Partizan, C. železarjev 1, vse navedene dneve od 7. do 13.30.

Vsak, ki se bo odločil za odvzem krvi, naj se prijavi pri tajnici obrata, ki bo spisek krvodajalcev oddala Oddelku tehničnega, ekološkega in zdravstvenega varstva — OA ŽJ — najkasneje do 25. avgusta.

Večkratni krvodajalci, ki že imajo krvodajalsko izkaznico, naj le-to prinesejo s seboj, da jim bodo vpisali odvzem krvi.

Na dan odvzema krvi ste nezgodno zavarovani pri Skupnosti zavarovanja imovine in oseb Croatia Ljubljana, Celovška cesta 91.

Tudi to je železarna (foto: Mira Kolenik)

Kaj je novega v sindikatu

Izvršni odbor Konferenice osnovnih organizacij sindikata se je prejšnji teden sestel na svoji 23. seji z zelo obširnimi dnevnimi redom.

Problematika osebnih dohodkov

Z Občinskega sveta ZSS Jesenice smo dobili nekaj podatkov za primerjavo povprečnih osebnih dohodkov za mesec junij 1989. Na osnovi poročil devetnajstih delovnih organizacij naše občine so zbrani podatki povprečnih osebnih dohodkov za 182 ur. Ti podatki so le delni odgovor na naše vprašanje o gibanju in rasti osebnih dohodkov izven naše železarnice, zato s tem prikazom nismo zadovoljni.

Iz teh podatkov ni mogoče razbrati, kaj je s poročili in drugimi korekcijami osebnih dohodkov, ki jih nekateri poročajo tudi za nazaj, in podobno. Člani izvršnega odbora so ponovno poudarili, da je potrebno podatke o vseh oblikah izplačil osebnih dohodkov zajeti po enotni metodologiji in na osnovi podatkov Službe družbenega knjigovodstva (SDK). Samo tak prikaz je lahko dobra osnova za realno in korektno oceno lastnega osebnega dohodka v primerjavi s drugimi organizacijami v občini. Seveda pa bo še vedno najpomembnejše to, da si bolj ali manj dobre osebne dohodke odmerjamo glede na dosežene rezultate poslovanja, na zahtevnost in pogoje dela, ne pa na račun slabih primerjav.

Člani izvršnega odbora predlagajo, da se z našim zahtevkom obrnemo na Službo družbenega knjigovodstva, ki naj bi stalno in sproti spremljala vse oblike izplačil sredstev za osebne dohodke. Tako zbrani podatki bi bili potem res lahko v pomoč vsem delovnim organizacijam v občini, predvsem pa bi se izognili ocenam na pamet.

Izvršni odbor je sprejel sklep, da se ta pobuda pošlje na Službo družbenega knjigovodstva in v vednost Občinskemu svetu ZSS Jesenice ter odboru za gospodarstvo pri Izvršnem svetu Skupščine občine Jesenice.

Povečanje prispevnih stopenj iz BOD za družbene dejavnosti

Seznani so se z odgovorom Skupne strokovne službe SIS občine Jesenice glede predloga povečanja prispevnih stopenj za družbene dejavnosti. V dopisu navajajo, da so pri sprejemanju povečanja prispevnih stopenj upoštevali naša stališča kot stališča skupnega sestanka delegacij Železarnice, vendar v zboru uporabnikov ni bilo nobene druge pripombe ali razprave. V dopisu nas seznajajo tudi s prizadevanji za zmanjševanje stroškov na področju družbene dejavnosti v občini. Pripominjajo tudi, da ta prizadevanja potekajo že nekaj let.

Člani izvršnega odbora vztrajajo na pripombah, ki so jih posredovali že na prejšnji seji, kjer so poudarili, da samo povečanje prispevnih stopenj ne more rešiti vseh problemov.

Informacija o povečanju osebnih dohodkov za mesec julij 1989

Predsednik izvršnega odbora je podal informacijo o povečanju osebnih dohodkov. S prvim julijem se povečajo bruto postavke za 50 %, kar predstavlja 53 % več osebnega dohodka, kot je znašala akontacija v mesecu juniju. Tako bo povprečni osebni dohodek za mesec julij okoli 7.030.000 din. Osebni dohodek za mesec julij bo izplačan v treh delih, in sicer: 4., 15. in zadnje dni meseca avgusta. Pripomnil pa je, da so v tem mesecu porasli tudi prispevki za družbene dejavnosti z 41,62 % na 43,9 %.

V razpravi so člani poudarili, da kljub povečanju osnov osebnih dohodkov za 50 % še vedno zaostajamo za nekaterimi organizacijami, kjer ni težkih pogojev dela, nujnih nadur, izmenskega dela. Predlagali so, da se glede na dobre poslovne rezultate in običajno visoke jesenske izdatke, povezane z dnevno inflacijo, predvidi primerno povečanje tudi meseca septembra.

Opozarjajo, da je potrebno narediti vse, da z našimi osebnimi dohodki dosežemo z družbenim dogovorom predvideno 9 % preseganje povprečnega osebnega dohodka v gospodarstvu Slovenije, na račun pogojev in izmenskega dela.

Pravilnik o poslovanju Male prodaje v Železarni Jesenice

Janez NOVAK, predstavnik TOZD Komerciala, je izvršni odbor seznanil s spremembami v poslovanju dotedanje Male prodaje. Ta prodajalna naj bi se postopoma razvila v pravo odprto industrijsko prodajalno, v kateri bi lahko ponudili čimveč naših izdelkov. Nakup bo možen z gotovino, čeki ali z naročilnicami. Vse podrobnosti bo urejal poseben pravilnik, v katerem bodo določene tudi ugodnosti za delavce in upokojence Železarnice. Spodbujati želijo prodajo izdelkov prve kvalitete, seveda pa bo na razpolago tudi druga kvaliteta in izdelki široke potrošnje kot npr. bojljerji iz kromove pločevine, če bo za to obojestranski interes. Ugodnosti za delavce Železarnice, ki jih v tem trenutku pogrešamo, pa bi uredili tako, da bi vsak delavec lahko enkrat letno nakupil izdelke Železarnice v vrednosti pločevine za klasično cisterno (rezervoar) prve kvalitete s 35 % popustom. Ta li-

mit bi uravnavali skladno s spremembami cen naših izdelkov. Pravilnik naj bi po predhodni razpravi na SDS sprejel delavski svet in bi veljal s 1. 1. 1990.

V razpravi so člani poudarili, da se tudi na sindikatu že nekaj časa zavzemamo za prehod v odprto industrijsko prodajalno, da pa bi morali ugodnosti za delavce Železarnice izpeljati že v letošnjem letu. Predlagali so, da se prouči možnost večkratnega (kvartalnega) nakupa s popustom za delavce in upokojence Železarnice. Z odpadnimi surovinami (odpadni les, papir, sodovi itd.) naj bi razpolagale osnovne organizacije sindikata v obratu, kamor sodi tudi material, ki je za Železarno neuporaben. Predlagali so tudi, da se za industrijsko prodajalno čimprej pridobijo tudi ustrezni prostori.

Poslovodnemu odboru predlagajo, da prouči možnost, da bi industrijsko prodajalno uredili v prostorih pri Jelenju, s tem da se stavba uredi tako, kot zahteva spomeniško varstvo.

Poslovno poročilo Železarnice Jesenice za prvo polletje 1989

Poslovno poročilo Železarnice Jesenice za prvo polletje 1989 je podal predsednik izvršnega odbora. Prvo polletje smo zaključili s pozitivnim rezultatom, tako da smo 30 milijard lahko namenili za akumulacijo. Skupno proizvodnjo smo presegli za 5,4 %, blagovno proizvodnjo s storitvami prevladujoča pa za 0,3 %. Proizvedli smo 180.855 ton izdelkov za prodajo in lastno porabo ter opravili 957 ton storitev prevladujoča. Tudi produktivnost dela se je povečala za 9,5 %, kar je zelo spodbudno, še posebej, ker je kar precej obratov presežilo tudi načrtovane izpene. Največ težav nam je povzročalo vzdrževanje zastarelih naprav, v nekaterih obratih pa so bile težave tudi z vložkom, tu in tam tudi z naročili.

S prodajo osnovne dejavnosti, izdelkov, ostalega materiala in blaga ter z interno realizacijo smo ustvarili za 1962 milijard dinarjev poslovnih prihodkov. Skupni prihodek — s prihodki od finančnih obresti in udeležbe ter revalorizacijski presežki — pa smo dosegli v višini 3727 milijard dinarjev. Osebni dohodki so bili izplačani v predvideni višini 10 % od poslovnih prihodkov. Tako je bilo za bruto osebne dohodke uporabljeno 196 milijard dinarjev. Povprečni čisti osebni dohodek na delavca je bil 3.493.000 din. Bruto dohodek je razlika med vsemi prihodki in dohodki in znaša 71.126 milijonov dinarjev, kar je v sedanjih razmerah lep uspeh vseh zaposlenih v Železarni.

Positivno so poslovali tudi v Železarni Ravne in v Železarni Štore, dočim so rezultati črne metalurgije v Jugoslaviji slabši.

Poslovno poročilo Železarnice Jesenice za prvo polletje 1989 je že v razpravi po SDS, kjer so za razlago zadovoljena vodstva obratov. Prav pa je, da oceno doseženih rezultatov podajo tudi osnovne organizacije sindikata, da bi vse ocene, pripombe in predloge lahko zbrali na delavskih svetih in oblikovali ustrezne zaključke.

Izvršni odbor je ugotovil, da so rezultati vzpodbudni, zato delavci Železarnice pričakujemo, da se bo ta rezultat odrazil tudi v naših osebnih dohodkih.

Osnutek statuta Železarnice Jesenice

Delavski svet Železarnice Jesenice je na zadnji seji razpisal razpravo v zvezi z osnutkom STATUTA Železarnice Jesenice. Javna razprava, ki bo trajala približno do konca meseca avgusta, naj bi opozorila na potrebne spremembe in dopolnitve posameznih določil STATUTA podjetja, s katerim moramo urediti najpomembnejša vprašanja v naši delovni organizaciji. Zato je predsednik poudaril pomembnost razprave in pozval vse sindikalne aktiviste, da se aktivno vključijo v razpravo, za katero so odgovorna vodstva obratov. Pričakujemo še strokovno predstavitev osnutka, ki bo prav gotovo lahko v pomoč pri razpravi.

V nadaljevanju so bila obrazložena vsa poglavja v STATUTU, s pripombo, da je sodelovanje sindikata v organizaciji Železarnice nakazano le v štirih členih. Izvršni odbor je mnenja, da bi odnos poslovodnih in samoupravnih organov do sindikata in njenih predstavnikov moral biti opredeljen nekoliko bolj konkretno, zato predlagajo, da se v statut vnesejo vsaj minimalne zahteve sindikata, s katerimi je potrebno zagotoviti organizacijsko tehnične in materialne pogoje za učinkovito delo.

Predsednik izvršnega odbora je predlagal, da se pripombe iz osnovnih organizacij sindikata čimprej posredujejo na sindikat, kjer se bodo usklajale in posredovale pripravljalni skupini.

Konkreten predlog za oblikovanje poglavja o sindikatu pa pripravi skupina članov izvršnega odbora do naslednje seje.

Predlog za Zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja

Izvršni odbor in predsedniki osnovnih organizacij sindikata so bili že na razširjeni seji 7. 7. 1989 seznanjeni, da je v javni razpravi predlog za Zakon o

temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, ki je zelo pomemben za vse delavce. Do sedaj na sindikat Železarnice nismo prejeli še nobenih pripomb, zato je predsednik izvršnega odbora ponovno poudaril pomembnost tega zakona. Tudi javna razprava je na zahtevo sindikata podaljšana v mesec september, da bi se delavci res seznanili z novostmi, ki jih prinaša ta zakon. Predsednik izvršnega odbora je podrobno obrazložil vsa poglavja novega zakona ter poudaril novosti. Prisotne je informiral, da je na predlog zakona veliko razprav tudi po vsej Jugoslaviji. Včeraj je bila razlaga in predstavitev zakona za sindikalne aktiviste in vodstvene delavce Železarnice. Razlago je vodil dr. Andrej BERDEN, ki je pri pripravi zakona tudi sodeloval.

Sprejeli so sklepe, naj se v razpravo o predlogu za Zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja aktivno vključijo vsi delavci Železarnice. Pripombe naj posredujejo na sindikat Železarnice do 25. avgusta, kjer se bodo usklajale in posredovale na republiški sindikat.

Prošnje

Izvršni odbor je odobril prošnji za denarno pomoč: Aktivu invalidov Železarnice Jesenice, Društvu za boj proti sladkorni bolezni Jesenice in Folklorni skupini DU Javornik — Koroška Bela.

Informacije in razno

Pred nekaj dnevi je na sindikat Železarnice prišel na razgovor Viktor Brun, ki nas je seznanil, da so v Spominskem parku za skupnim grobiščem padlih borcev NOB pokopani delavci: Stefan BALAŠKO, Ivan MRGAN, Jože MELIN, ki so brez kakršnegakoli obeležja. Imenovani delavci so se leta 1952 v Železarni Jesenice smrtno ponesrečili zaradi obsežnih snežnih padavin. Ob tej priložnosti je Brun predlagal, da bi vsakoletni turnir v malem nogometu, ki ga organizira sindikat Železarnice, izvajali v spomin na delavce-športnike in borce NOV.

Izvršni odbor konference osnovnih organizacij sindikata Železarnice Jesenice sprejema predlog za poimenovanje nogometnega turnirja v Železarni, ki se bo v prihodnje izvajal pod imenom NOGOMETNI TURNIR V SPOMIN NOGOMETNEM ŽELEZARJEM, PADLIM V NOV.

Izvršni odbor se strinja, da se za smrtno ponesrečene delavce Železarnice Jesenice iz leta 1952 uredi obeležje, zato poslovodnemu odboru predlagajo, da v Železarni izdelamo spominsko ploščo in jo postavimo na primerno mesto v Spominskem parku na Jesenicah.

Krvodajalska akcija bo na Jesenicah 29., 30. in 31. avgusta ter 1., 4. in 5. septembra od 7. do 13.30 ure v Domu TVD Partizan Jesenice. Delavce Železarnice obveščamo z namenom, da se v čimvečjem številu odzovemo na krvodajalsko akcijo in tako pomagamo sebi in vsem drugim, ki so take pomoči potrebni.

Nakup hokejskih vstopnic za sezono 1989/90

Tudi v letošnjem letu se je sindikat Železarnice dogovoril s predstavniki Hokejskega kluba Jesenice o nakupu oziroma prodaji letnih hokejskih vstopnic za sezono 1989/90. Delavcem Železarnice je omogočen nakup v treh enakih mesečnih obrokih. Cena vstopnic za stojišče je 600.000 din, za sedišče pa 900.000 din.

Izvršni odbor predlaga osnovnim organizacijam sindikata, da pri nakupu vstopnic po možnosti prispevajo 50.000 din.

Nakup v knjigarni na Jesenicah

Glede na pričakovane visoke stroške v jeseni bomo o nakupih ozimnice, kurjave in šolskih potrebščin poizkušali zbrati čim več informacij, ki bodo lahko v pomoč vsem, ki se bodo odločali za tak nakup. Prvi odgovor smo dobili iz Državne založbe Slovenije — Knjižarne Jesenice, ki nas obvešča, da so s šolskimi potrebščinami dobro založeni in da naj se nakup le-teh opravi v tem mesecu, ker že v mesecu septembru pričakujejo znatno podražitev.

Nakup ročnega orodja UNIOR Zreče

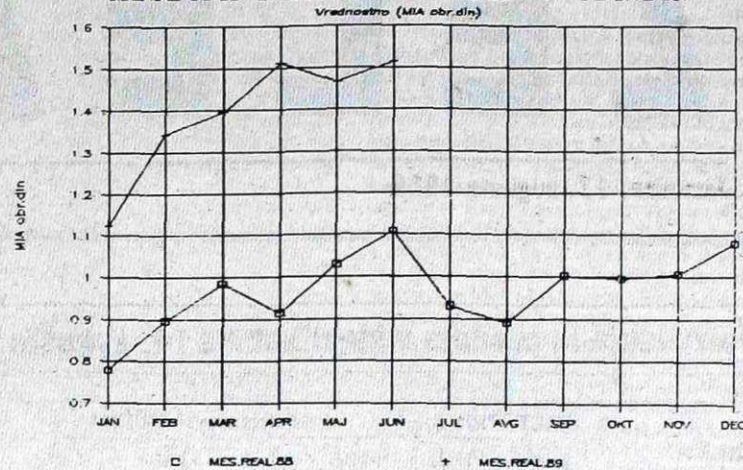
V mesecu juliju smo uspešno izpeljali sindikalno akcijo prodaje ročnega orodja UNIOR Zreče. Ker je med našimi delavci še vedno zanimanje za nakup, smo se s predstavniki prodaje dogovorili, da nam po istih cenah in pogojih zagotovijo še nekaj garnitur orodja. Ponudbo smo prejeli in je bila objavljena v Železarni.

Ogled stanovanjskih enot pod Mežakljo

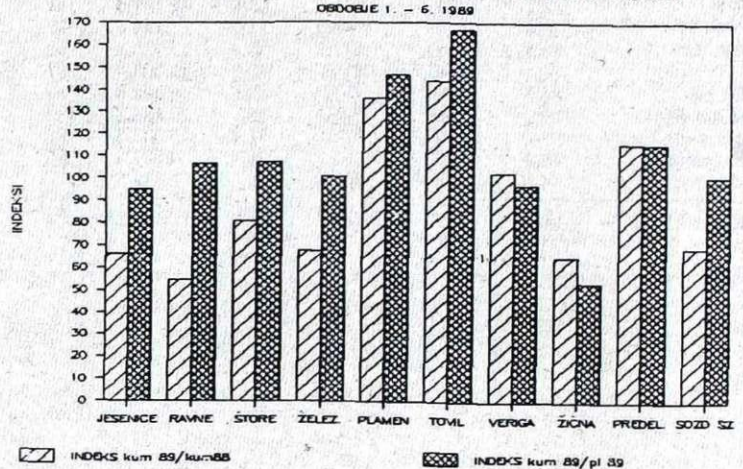
Delovna organizacija Gradis Jesenice nam ponuja možnost nakupa stanovanjskih enot pod Mežakljo. Stanovanja sta si ogledala vodja oddelka za stanovanjska vprašanja in predsednik izvršnega odbora Konferenice osnovnih organizacij sindikata Železarnice, ki ocenjujeta, da so stanovanja zelo lepa in ustrezna. Lokacija pri nakupu ne bi smela biti ovira, zato predlagata, da se prouči možnost nakupa za potrebe naših delavcev.

Sindikat Železarnice

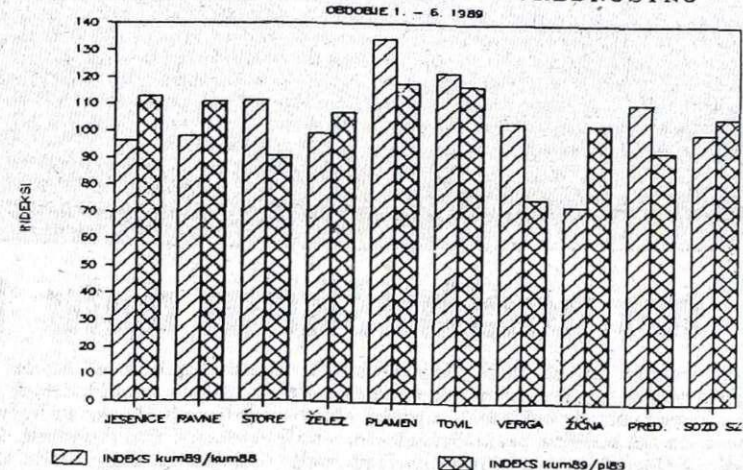
MESEČNA REALIZACIJA SOZD V OBR.DIN

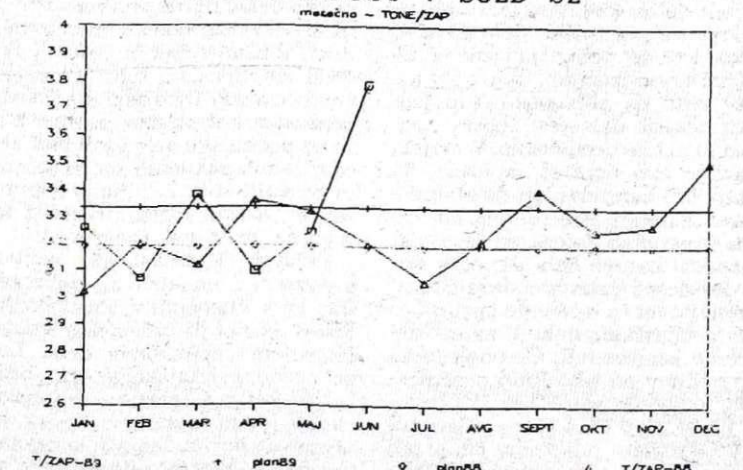
GIBANJE IZVOZA PO DO - KOLIČINSKO

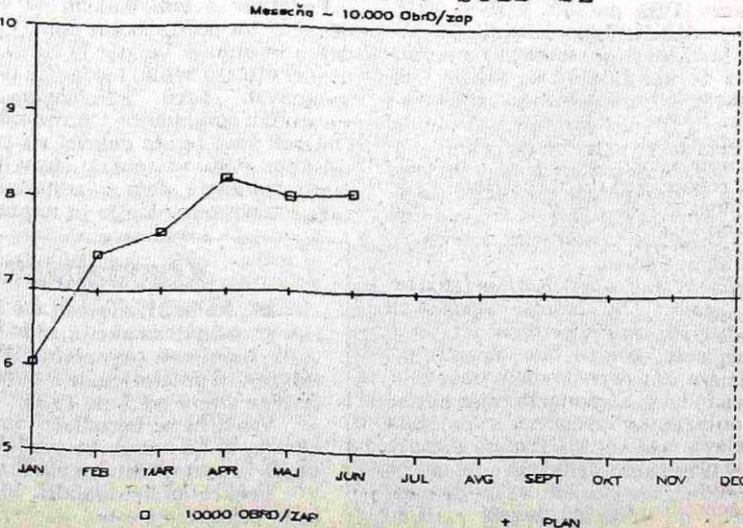
GIBANJE IZVOZA PO DO - VREDNOSTNO

PRODUKTIVNOST V SOZD SZ

PRODUKTIVNOST V SOZD SZ

Poslovanje SOZD Slovenske železarn

Služba za načrtovanje v Delovni skupnosti skupnih služb SOZD Slovenske železarn redno mesečno pripravlja bilten o poslovanju Slovenskih železarn. Kljub temu, da ga prejemo nekoliko pozno, tokrat predstavljamo analizo poslovanja SOZD v juniju in za prvo polletje.

Proizvodnja

Mesečna proizvodnja surovega jekla v juniju je za 5 % presešla sorazmerni mesečni načrt. Polletna realizacija proizvodnje je za 4 % presešla načrt, za 4 % pa je tudi višja od lanskega polletja. Glede na lansko obdobje je letošnje polletje najuspešnejše v Štorah, kjer je višje za 11 %, na Jesenicah za 8 %, na Ravnah pa zaostaja za 5 %. Kumulativna v vseh železarnah presega načrtovano vrednost.

Proizvodnja končnih izdelkov v juniju za SOZD je višja za 13 % od sorazmernega mesečnega načrta in je najvišja v letošnjem letu. Gibanje kumulativne v letošnjem letu kaže rahlo zaostajanje za načrtom predvsem v aprilskem (januar – april) in majskem (januar – maj) obdobju, ob polletju pa je dosežena načrtovana vrednost. Indeksno je dosežena tudi lanska polletna vrednost.

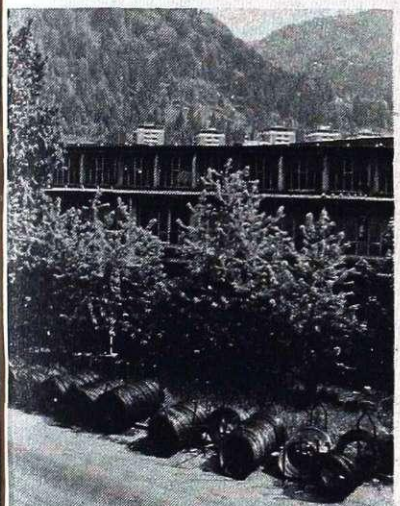
Prodaja

Prodaja končnih izdelkov

Prodaja končnih izdelkov v polletju je indeksno enaka proizvodnji, glede na lansko polletje pa zaostaja za 2 %. Mesečno gibanje prodaje kaže na uravnoteženo gibanje glede na proizvodnjo.

Zunanja vrednostna realizacija

Za oceno zunanje vrednostne realizacije bomo uporabili osnovo obračunskega dinarja. Pregled mesečne realizacije kaže, da je dosežena realizacija SOZD v juniju najvišja v tem letu, glede na sorazmerni mesečni načrt je višja za 20 %. Iz grafa mesečne realizacije je razviden dokaj visok nivo dosežene realizacije v zadnjih treh mesecih. Primerjava z lanskim letom kaže, da je realizacija v juniju višja za 20 %, v povprečju pa je višja za 20 %. Pozna se tudi vpliv manjšega kompenzacijskega izvoza in porast cen.

vati premislek, da so nastale razlike povezane s prenizko ovrednotenim tečajem obračunskega dinarja. Polletna realizacija je za 13 % presešla načrtovano vrednost in je za 47 % višja od lanskega obdobja.

Izvoz

Količinski izvoz v juniju je za 41 % presešel načrtovano vrednost, od tega je bil izvoz na konvertibilno področje višji za 45 % in klirinški 12 %. Polletni rezultat kaže 2 % povečanje skupnega izvoza glede na načrtovano vrednost. Od tega je izvoz na konvertibilno področje višji za 9 %, izvoz na klirinško področje pa je dosegel 44 % načrtovane vrednosti. Skupni izvoz so glede na načrt presegle tako železarn kot predelovalke. Glede na lansko polletje je letošnje polletje doseglo le 69 % vrednosti, konvertibilni trg je dosegel 76 % in klirinški 27 %.

Vrednostni izvoz je v juniju za 32 % višji od sorazmernega mesečnega načrta, izvoz na konvertibilni trg je višji za 41 %, klirinški izvoz pa je dosegel 67 % načrta. Polletna realizacija je za 6 % presešla načrt, konvertibilni izvoz za 11 % in klirinški je zaostal za dobro tretjino. Načrt so presegle železarn za 7 %, predelovalke pa so zaostale za 7 %. Glede na lansko obdobje je letošnji dosežek indeksno isti, konvertibilni izvoz je višji za 19 %, klirinški pa je zaostal – dosegel je 36 %.

Primerjava količinskega in vrednostnega izvoza kumulativno na lansko leto kaže, da je količinski izvoz manjši za 30 %, vrednostno pa je ostal na istem nivoju. Ta razlika gre predvsem na račun spremenjene strukture izvoza – več končnih izdelkov v letošnjem letu, v lanskem letu pa je izvoz večinoma obsegal polizdelke in ceno nizke izdelke. Pozna se tudi vpliv manjšega kompenzacijskega izvoza in porast cen.

Uvoz

Vrednostni uvoz v juniju je dosegel 85 % sorazmernega mesečnega načrta, uvoz iz konvertibilnega področja je višji za 11 %, iz klirinškega pa je zelo nizek, saj je dosegel 19 % načrta. V kumulativni uvoz zaostaja za načrtom za 14 %, glede na lansko obdobje pa je višji za 3 %. Predelovalke zavzemajo dobrih 5 % celotnega uvoza, železarna Jesenice približno 49 %, Ravne 25 % in Štore 21 %. Uvoz obsega pretežno re-promaterial in surovine, uvoz opreme pa je najvišji v železarnah Jesenice in Ravne. Razmerje izvoz/uvoz se obdobjno počasi veča v korist izvoza.

Produktivnost

Produktivnost SOZD v juniju glede na količino proizvedenih končnih izdelkov na zaposlenega je bila najvišja v tem letu in tudi bistveno višja od istega meseca v preteklem letu. Produktivnost, izražena v zunanji realizaciji (v obračunskem dinarju), sicer malo ostaja pod najvišjo aprilsko vrednostjo, vendar se trend zadnjih treh mesecev v primerjavi s prvimi tremi meseci giblje dokaj visoko.

Kadri in OD

V juniju je povprečno število zaposlenih v SOZD znašalo 18.343, za obdobje prvih šestih mesecev pa 18.503, kar predstavlja 4 % manj kot v lanskem letnem obdobju. Glede na lansko obdobje se je število zaposlenih najbolj zmanjšalo v železarnah: na Jesenicah za 6 %, Ravnah za 2 % in v Štorah za 5 %.

Povprečni doseženi OD v juniju za SOZD na 182 ur je znašal 5.258.877 din. Ocena povprečnega OD v gospodarstvu za junij znaša 5.089.005 din. Primerjava, ki upošteva tečaj obračunskega dinarja, pokaže, da se je povprečni OD za SOZD v juniju povečal za 5 % glede na maj, povprečni OD v obdobju glede na lansko leto pa za 4 %. Realni padec OD znaša -8 %.

Obvestila kolektivu

Razpored dežurnih železarn

OD 21. DO 27. AVGUSTA

21. avgusta, Janez BEGEŠ, Elektrode, Lesce, Na trati 59, ☎ 74-766.
22. avgusta, Janez BIČEK, TOZD Talilnice, Jesenice, Udarina 9, ☎ 83-193.
23. avgusta, Franc BRELIH, TOZD Tehnične dejavnosti, Jesenice, Kurirska 3, ☎ 81-612.
24. avgusta, Sonja ČERNE, SGŠI, Jesenice, Blejska Dobrava 33.
25. avgusta, Marjan DEMŠAR, Jeklarna 2, Gozd Martuljek, Gobela 25.
26. avgusta, Bojan ERJAVŠEK, Kadroviski sektor, Jesenice, Tomšičeva 53, ☎ 82-760.
27. avgusta, Drago FINŽGAR, Valjarna žice in profilov, Begunje 128 b, ☎ 73-831.
Dežurstvo traja vsak dan od 14. do 6. ure naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

Dežurni za vzdrževanje v železarni

Datum:	Dnevni:	Nočni:
Ponedeljek – 21. 8.	Primož Žvab	Pavel Žmitek
Torek – 22. 8.	Janez Otrin	Janez Vehar
Sreda – 23. 8.	Dušan Bak	Ahmed Telalović
Četrtek – 24. 8.	Alojz Lebar	Anton Kavčič
Petek – 25. 8.	Milan Kambič	Franc Arnež
Sobota – 26. 8.	Mirko Zupan	Sašo Dolžan
Nedelja – 27. 8.	Damjan Gasar	Aleš Soklič

Služba obratne ambulante

Od 21. do 26. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: II. obratna ambulanta – dr. Alenka Katnik in III. obratna ambulanta – dr. Branimir Čeh.
POPOLDNE: IV. obratna ambulanta – dr. Ivica Vreš.
Dispanzer za borce od 13. do 14. ure.
V soboto, 26. avgusta, samo dopoldne: IV. obratna ambulanta – dr. Ivica Vreš.
ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražisar in III. zobna ambulanta – dr. stomat. Ljudmila Gasar – Krivec.
POPOLDNE: II. zobna ambulanta – dr. stomat. Alojz Smolej.
V soboto, 26. avgusta, samo dopoldne: II. zobna ambulanta – dr. stomat. Alojz Smolej.
V kartoteki obratne ambulante sprejemamo knjižice dopoldan od 6. ure do 10.30, popoldan od 12. ure do 17.30.
Urgentna ambulanta sprejema nujne primere neprekinjeno od 6. do 20. ure.

Dežurni v Vatrostalni

19. in 20. avgusta, Urša OBLAK, Dovje 78, ☎ doma 89-187, ☎ v službi 83-281.
Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure na delovnem mestu, v prostem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj pa je dežurni dosegljiv na domu.

Pregled dela skupne disciplinske komisije za julij

V mesecu juliju so direktorji TOZD in sektorjev vložili 17 zahtevkov za vodenje disciplinskih postopkov. Komisija je na treh obravnavah obravnavala 13 delavcev in pri tem izrekla 12 ukrepov; en delavec ni bil odgovoren za očitano kršitev, sprejela pa je tudi en sklep o ustavitvi postopka. Med obravnavanimi kršitvami delovnih obveznosti je v tem mesecu prevladovala kršitev malomarnosti pri opravljanju delovnih nalog.

TOZD Talilnice

Jože Crnkovič – jamski pomočnik – livar KL, Jeklarna 1, neopravičen izostanek, javni opomin.
Mustafa Sarhatlić – jamski pomočnik – delavec VOD, Jeklarna 1, neopravičen izostanek, javni opomin.

TOZD Ploščati program

Janez Lendero – manipulant pločevine, Valjarna bluming štekel, vinjenost, kršitev določb o zavarovanju pred eksplozijo, prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo devetih (9) mesecev.

Stipe Aranbašič – pomočnik upravljalca kalilne linije, Valjarna debele pločevine, spal med delovnim časom, prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo treh (3) mesecev.

Ivan Žvan – upravljalca kalilne linije, Valjarna debele pločevine, spal med delovnim časom, prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo treh (3) mesecev.

TOZD Okrogli program

Pavel Kalan – žičar, Žičarna, neopravičeni izostanki, spal na delovnem mestu, zamudil na delo, predčasno zapustil delovno mesto, prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo šestih (6) mesecev.

TOZD Tehnične dejavnosti

Adam Kovač – 1. strokovni sodelavec, TIDN, fizično napadel sodelavca, prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo šestih (6) mesecev.
Alojz Perjevič – skupinovodja ključavničarjev, Vzdrževalni obrati, neizpolnjevanje delovnih nalog, javni opomin.

Skupna disciplinska komisija

Pregled sestankov SDS

Čeprav mineva že pol meseca, odkar je bil dan v razpravo program samoupravnih aktivnosti za avgust, le-ta očitno še ni stekla. Doslej smo prejeli namreč le tri zapisnike SDS iz Delovne skupnosti skupnih služb. Kot je znano, naj bi se SDS opredeljevala do polletnega poslovnega poročila, osnutka statuta podjetja ZJ in do predloga zakona o delovnih razmerjih.

SDS plan procesa, ki jo sicer sestavlja le pet članov, sestanka 11. avgusta pa so se udeležili le trije, v zvezi s poslovanjem v prvi polovici letošnjega leta pripominja, da bi bil poslovni uspeh – glede na dane pogoje – lahko tudi boljši, sicer pa nima pripomb.

Izčrpnjeje pa so se obravnavani tematiki – še zlasti osnutku statuta ZJ kot podjetja – posvetili delavci sektorja inženiring. Razen pripomb k členom, ki opredeljujejo dejavnost podjetja (člen 9) in poslovodni organ (41. in 47. člen), navajajo še naslednje splošno odklonilno stališče do osnutka statuta: »Splošni vtis o osnutku statuta je, da ni nikakršna novost, da je slabo sestavljen, morda celo slabše kot sedanji statut. Predlagatelj bi si lahko v Gospodarskem vestniku ogledal predlog statuta in organiziranost podjetja. V predlaganem osnutku statuta je še vedno preveč samoupravljanja, za katerim se lahko skrivajo neuspešni delavci in neuspešne vodstvene strukture. Časovna stiska in nerešena vprašanja, kot je navedeno v obrazložitvi, pri tako pomembnem dokumentu ne smejo biti razlog, da je slabo sestavljen in da predlagatelj pričakuje rešitve v fazi obravnave osnutka in usklajevanja pripomb. Najlažje je pustiti člene statuta tako splošne, da jih vsak trenutek lahko spreminjamo, ker je lažje vplivati na delegate delavskega sveta kot na celoten kolektiv. Poleg tega je statut dan v razpravo v času letnih dopustov, s čimer se spremenijo načina izplačevanja in povečanje osebnega dohodka, kar naj bi pomagalo k pozitivnemu izidu referenduma. Z ozirom na zgoraj navedena dejstva SDS ne sprejema osnutka statuta in predlaga nezaupnico predlagatelju tega osnutka.«

Moti jih tudi sestav poslovodnega organa. Šestčlanski poslovodni organ je po njihovi oceni odločno prevelik. Njihov predlog: »Sestavljati naj bi ga glavni direktor in pomočnik za proizvodno tehnične zadeve, ker vse ostale funkcije pokrivajo direktorji sektorjev in se s podpredsedniki samo podvaja.« Tudi odgovornost poslovodnega organa je premalo izostrena: »Poslovodni organ bi moral v primeru neuspešnega zaključnega računa oziroma ob bistvenem odstopanju od zastavljenih ciljev odstopiti, kot predvideva zakon o podjetjih, in ne svoje odgovornosti skrivati za raznimi komisijami in delavskim svetom.« V predlog zakona o delovnih razmerjih se očitno niso preveč poglabljali, saj pripominjajo le, da je dan, zaradi dopustov, v javno razpravo v neprimernem času. V periodičnem obračunu pogrešajo »poglavje o vplivu surovin na ceno našega izdelka in ukrepe za znižanje cene izdelkov ZJ.«

Več kritičnih misli v zvezi z osnutkom statuta ZJ kot podjetja je bilo izrečenih tudi na SDS kadroviski sektor. Kakšne so njihove

pripombe?

– Z razpravo ne bi smeli hiteti, ker se ugotavlja, da iz statuta niso razvidne vsebinske spremembe vloge oziroma delovanja železarn kot podjetja. Vodstvo ZJ naj da dodatna vsebinska pojasnila in predlog organiziranosti železarn kot podjetja.

– Statut je terminološko usklajen z zakonodajo, vendar vse ostalo prenaša na druge akte, ki pa še niso izdelani.

– V kolikor bo uveljavljeno mandatarstvo, naj bo opredeljeno v celoti, tudi z vsemi posledicami, ki jih prinaša. (Ali bo ob eventualnem odstopu predsednika PO odstopila tudi kompletna vodstvena ekipa, ki jo je predsednik PO postavil?)

– Ne zdi se nam povsem pravilno, da bi dosedanjim delavcem s posebnimi pooblastili tekel mandat naprej, ampak naj bi se z novo organiziranostjo mandati začeli znova.

– V PO ni nobenih sprememb v sami sestavi, čeprav je bilo rečeno, da bodo. Prav tako pa SDS smatra, da bi za vodstvene delavce, glede na večjo moč upravljanja, morali določiti tudi večjo odgovornost. Zelo jasno je namreč navedeno, kdo in kdaj lahko odpokače delegata oziroma člana nekega organa ter odgovornosti delavcev (predlog zakona o temeljnih pravicah iz delovnih razmerij), dočim je za ugotavljanje zaupnice PO-ja potrebna posebna komisija.

– Iz statuta tudi ni razvidno, na katere organe se lahko delavec obrne v slučaju uveljavljanja svojih pravic.

V zapisniku se nadalje omenja, da je predsednik sindikata podal svoje pripombe v zvezi z opredelitvijo vloge sindikata. Tudi po mnenju SDS je treba vztrajati pri zahtevah, ki so že usklajene s predlogom republiškega sindikata. Na osnovi informacije, da bodo v tem tednu podane še dodatne razlage statuta, je SDS sklenila, da se bo še enkrat sestala in na sestanku povabila tudi podpredsednika PO za sociološko, pravno in kadrovisko področje. Le-ta naj bi jim tudi pojasnil, kako je v prihodnje zamišljeno delo kadroviskega sektorja. Razlog: »Po sklepu delavskega sveta ZJ se del in nalog direktorja kadroviskega sektorja po njegovem odhodu ne razpiše, vemo pa, da istočasno odhaja tudi vodja oddelka za kadre, ki je bil doslej njegov namestnik.«

Tudi ta SDS je ocenila, potem ko se je seznanila s predvidenimi spremembami, ki jih prinaša predlog zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, da je »čas za take razprave, glede na veliko odsotnost, neprimeren.«

V poslovnem poročilu jih moti podatek varnostne službe, da so ugotovili le 16 primerov vinjenosti in podobno – »čeprav se na splošno ugotavlja, da je le-ta v železarni v porastu.« Glede sklepov prejšnje seje pa tole: izboljšalo se je čiščenje prostorov, še vedno pa je odprto vprašanje ureditve prostorov sprejemne pisarne in čakalnice.

Naj ob tej priložnosti – razprava o predlogu zakona o delovnih razmerjih, ki naj bi jo poverjeniki sindikalnih skupin sklenili na svojih izvršilnih odborih, je še vedno aktualna – opozorimo na amandma republiškega sindikata k 17. členu predloga zakona o delovnih razmerjih.

Prvi odstavek 17. člena namreč predvideva: »Delavec, za katerega se v postopku, predpisanem s splošnim aktom, ugotovi, da ni-

ma znanja in sposobnosti za opravljanje del delovnega mesta, na katero je razporejen, ali za katerega se ugotovi, da ne dosega pričakovanih rezultatov dela, se razporedi na drugo delovno mesto, ki ustreza njegovemu znanju in sposobnosti. Če ni takega delovnega mesta, delavcu preneha delovno razmerje.« Sindikat ima namreč k temu naslednje vsebinske pomisleke (glej Jože Stegne: Monopol delovnega razmerja je razrahljan, Delavska enotnost, 4.8.1989):

»Ne glede na to, da ima delavec pravico do ugovora na pristojni organ v podjetju zoper takšen ukrep prerazporeditve, ima sindikat na 17. člen zakona amandma. Kaj z njim zahtevamo? V nobenem primeru ne more biti podlaga za prerazporeditev zgolj neustrezna formalna ali priznana izobrazba. Menimo, da je potrebno izhajati iz nedoseganja pričakovanih rezultatov dela. Če je vzrok za njihovo nedoseganje pomanjkanje znanja in sposobnosti za opravljanje del delovnega mesta, je treba takšnega delavca prerazporediti na drugo delovno mesto, ki ustreza njegovim sposobnostim, da v tem primeru poslovodni organ sklepa o prerazporeditvi le na podlagi dokumentiranega in strokovno utemeljenega predloga.«

Pazljivejšemu bralcu mogoče ne bo ušlo, da je to pravzaprav pričakovani odgovor na pomislek, ki sem si ga ob sprejemanju kriterijev za določanje presežkov delavcev zastavil v Pregledu 22. junija letos (»...vemo, da znanje dandanes zelo hitro zastareva in da celo znotraj istih strok (na primer v naši ekonomiji) prihaja do razhajanj ob bistvenih vprašanjih: je torej diploma izpit iz časa francjožefa ali marijeterezije, ali pa tudi poznejša, biano menica tako za višino osebnega dohodka kot za monopol na delovno mesto – ali bi tu moralo iti za znanje, ki se mora sedaj in tu potrjevati s konkretnimi dosežki in rezultati?«).

Amandma namreč postavlja pod vprašaj (lahko pa razmišljamo tudi obratno) naslednje stališče strokovne službe (oddelek za izobraževanje, razvoj in analize), ki je v svojih pojasnilih k pripombam iz razprave o »kriterijih« (Železar, 20.7.1989) takole mimogrede, bežno ter nekoliko sramežljivo in izmikajoče ošvrknila svoje pomisleke: »...vseskozi nam je bilo temeljno vodilo, da damo večjo težo osnovnim kriterijem, torej na prvem mestu izobrazbi in pa še delovnim izkušnjam. Prav gotovo se tudi zavedamo dejstva, da marijaterezijansko ali katerikoli drugo sprječevalo ne more biti edino zvečičavno merilo za identifikacijo najprimernejšega zaposlenega za določeno delo, verjetno pa se boste strinjali, da bi pomenilo zanemarjanje tega podatka, ob istočasnem glorificiranju z delom pridobljenih zmognosti, vsekakor diskreditiranje šolskega sistema in pridobljene formalne izobrazbe. Razlike v prizadevnosti (v najboljšem pomenu besede) med posamezniki pa zazna tudi neposredni vodja, ki naj bi ocenil delovno uspešnost zaposlenih.«

Verjetno tu lahko v celoti pritrdimo sindikatu, ki nasproti nede-finiranim, nekakšnim subjektivnim zaznavam neposrednih vodij postavlja zahtevo po »dokumentiranem in strokovno utemeljenem predlogu«. Vse preveč je namreč že izkušenj z raznimi šikanami in s klani, ki na občutljive pozicije delegirajo svoje zveste privrženke, ali pa kar tako, na osnovi povsem formalnih, voluntarističnih razlogov, med neposlušnimi izvajajo čistke.

CSI – Božidar Lakota

Proizvodnja v juliju

(Nadaljevanje s 1. strani)

belških hladno-valjavcev ta mesec ne moremo biti zadovoljni, kajti vsi se namreč zavedamo, kaj so oni sposobni storiti (že velikokrat so dokazali). Zastoji, okvare, težave v lužilnici (predvsem so to občutili v HVJ), problem papirja za nerjavna jekla, pozna dobava čeških trakov in delno tudi C-jekel, vse to (morda še kaj) je botrovalo temu, da je bila proizvodnja nižja kot bi lahko bila in da tudi asortiment ni bil izpolnjen.

Operativni program skupne proizvodnje je bil dosežen 101,3 %, končne za prodajo pa 99,5 %.

Hladna valjarna Jesenice

Podobnim težavam kot v juniju (razdrobljena naročila, zastoji — in to predvsem na siemagu — transformator, težave z oskrbo luženega materiala — domačega in češkega) so se v juliju priključili še dopusti (odsotnost); proizvodni rezultat tega meseca je podoben junjskemu, oziroma se za odtenek slabši.

Operativni program je bil dosežen 84,4 % pri skupni proizvodnji, pri končni pa 86,6 %.

Predelava valjanih trakov

Pomanjkanje naročil za progo rosi 1 je glavni vzrok izpada proizvodnje, kakršnega že dolgo ne pomnimo v tem obratu. Problematična je tudi dobava zahtevnega vložka iz Valjarne debele pločevine, ki stalno kasni in se nabirajo zaostanki, čeprav je tega vložka v slabih dovolj.

Operativni program skupne proizvodnje je bil izpolnjen 79,2 %, končne za prodajo pa 81,7 %.

TOZD Okrogli program

Julijske proizvodne rezultate tega tozda ocenjujemo kot srednje slabe v primerjavi z obema predhodnima. Nekaj boljši rezultati, ki jih kažejo tabele, gredo na račun uslužnostne prodaje poljske žice, ki je operativni program ni zajemal.

Tudi v tem tozdu so glavni vzroki slabših rezultatov zastoji, visoka odsotnost in težave z naročili.

Proizvodni rezultati so naslednji:

A. Gospodarski načrt:

- skupna proizvodnja 101,7 %
- končna za prodajo 91,5 %
- prodaja (odprema) 81,9 %

B. Operativni program:

- skupna proizvodnja 96,5 %
- končna za prodajo 107,8 %
- prodaja (odprema) 96,5 %

Valjarna žice in profilov

Za ta mesec je bil načrtovan operativni program pri skupni proizvodnji višji od gospodarskega načrta, pri končni za prodajo in pri sami prodaji pa nižji od gospodarskega načrta. Vzrok za tako »čuden« operativni program je namreč predviden redni letni remont tega obrata v avgustu, ki naj bi bil za 100 % daljši od načrtovanega, in je bilo zato že v juliju potrebno pripraviti vložek obra-

tom, ki so v tehnološki verigi za Valjarno žice in profilov in so praktično vezani na naš domači vložek. Operativni program ni upošteval uslužnostne prodaje poljske žice.

Ob prvem pogledu na priloženo tabelo izpolnjevanja programa dobimo vtis, da so v tem obratu zelo dobro delali. Žal gre presežek proizvodnje predvsem na račun prodaje poljske žice, ki je program ni upošteval.

No, kljub vsemu lahko rečemo, da je valjavcem tega obrata uspelo pripraviti zadostne količine vložka za čas remonta, čeprav so imeli pri proizvodnji praktično enake težave kot že vse letošnje mesece, in sicer: nižja produktivnost zaradi pogostih menjav programov valjanja (manjše količine naročil iste dimenzije) in zastojev. Ta mesec pa se je pridružil še problem imenovan pravočasna priprava vložka, kot posledica poslabšane kvalitete površine gredic in zaradi tega povečanega obsega brušenih gredic, ki jih je občasno primanjkovalo, čeprav so brusilci v tretji hali svoje obveznosti izpolnjevali.

Žičarna

Žal tudi ta mesec žičarjem ni uspelo doseči niti z operativnim programom niti z gospodarskim načrtom predvidenih količin v proizvodnji in prodaji.

Vzroki za izpad proizvodnje so pomanjkanje in izredno visoka odsotnost (tako bolniška kot dopustniška) delavcev ter pomanjkanje in razdrobljenost naročil določenega asortimenta.

Operativni program je bil pri skupni proizvodnji dosežen 89,3 %, pri končni za prodajo pa 98,0 %.

Jeklovlek

V zadnjem času tudi ta obrat ni več tisto, kar je bil (permanentni preokračevalec planskih obveznosti), kajti tudi ta obrat so začele pestiti težave, ki se imenujejo zastoji

in okvare, pa tudi že pomanjkanje delavcev in naročil debelejšega programa. Kljub vsem tem težavam sta bila tako operativni program kakor tudi gospodarski načrt pri skupni in končni proizvodnji za prodajo praktično izpolnjena 100 %.

Elektrode

S proizvodnjo tega obrata z ozirom na renome, ki ga uživa, nikakor ne moremo biti zadovoljni. Še manj pa s prodajo, kajti zaloge so se že povzpele na višino mesečne proizvodnje!

Edino pri varilnih praških in ognjevzdržnih materialih je bila dosežena dobra proizvodnja.

Pomanjkanja vložka ni bilo. Kritična je bila predvsem dopustniška odsotnost.

Operativni program skupne proizvodnje je bil dosežen 94,4 %, končne za prodajo 88,4 %, prodaja pa je bila dosežena le 68 %.

Žebljarna

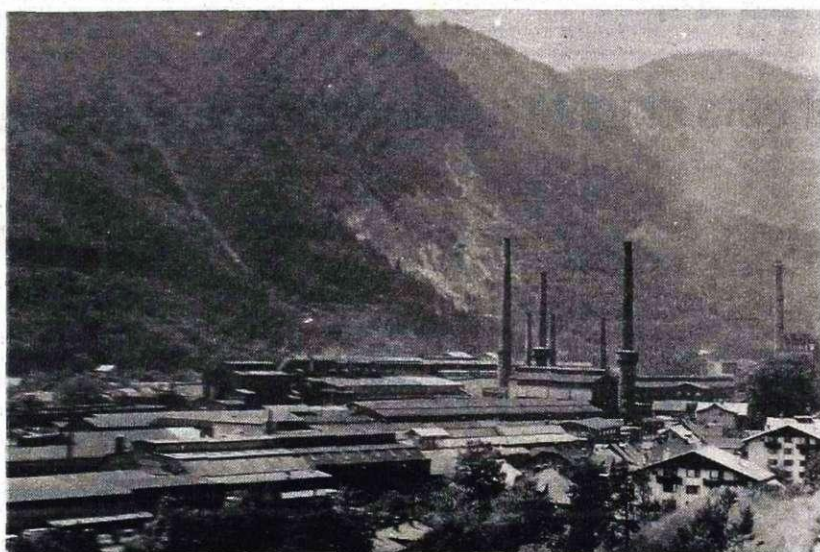
Ta mesec so žebjarji izgleda pozabili, da obstaja tudi operativni program in ne samo gospodarski načrt, sicer sigurno ne bi dovolili, da je bila odsotnost na žebljarskih strojih tudi do 50 %. Menim, da si vodstvo obrata take politike ne bi smelo privoščiti, posebno še zaradi tega, ker je bilo vložka in naročil dovolj.

Samo po sebi je seveda razumljivo, da je tudi storilnost obrata v tem mesecu slaba. Tudi asortiment proizvodnje ni dosežen, pa ne zaradi odsotnosti.

Zelo pohvalno je, da je bila odprema (prodaja) dobra in so se zaloge končne proizvodnje močno znižale in dosegle v zadnjih letih najnižjo točko.

Operativni program skupne in končne proizvodnje za prodajo je bil dosežen 81,7 %.

Miloš Piščanec

Pogled na Železarno s Tomšičeve (foto: Mira Kolenik)

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE PROIZVODNJE ZA PRODAJO TER ODPREMO ZA MESEC JULIJ

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo	
I	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
TALILNICE skupaj	34.125	35.080	35.337,4	103,6	100,8	83	30	14,3	17,2	47,7	1,5	
Jeklarina I	15.000	15.000	15.044,3	100,0	100,0	—	—	—	—	—	—	
ASEA	5.500	5.500	5.574,1	101,3	101,3	—	—	—	—	—	—	
LM	8.300	8.300	8.005,6	96,4	96,4	—	—	—	—	—	—	
BBC	1.200	1.200	1.224,6	102,1	102,1	—	—	—	—	—	—	
Jeklarina II	19.000	20.080	20.293,0	106,8	101,4	—	—	—	—	—	—	
Livarna	1225	60	50,1	40,1	83,5	83	30	14,3	17,2	47,7	1,5	
— jeklo	1225	60	50,1	40,1	83,5	83	30	14,3	17,2	47,7	1,5	
— kovino	1225	60	50,1	40,1	83,5	83	30	14,3	17,2	47,7	1,5	
PLOŠČATI PROGRAM sk.	40.130	42.280	40.061,7	99,8	94,8	21.710	21.860	20.759,7	95,6	95,0	20.912,5	
Bluming-štekel	23.080	24.700	23.408,6	101,5	94,8	4.810	4.810	4.606,0	95,8	95,8	4.683,9	
— bluming	6.980	8.600	7.224,6	103,8	84,0	110	110	108,8	153,5	153,5	194,1	
— štekel	14.350	14.350	14.435,5	100,6	100,6	2.950	2.950	2.691,3	91,2	91,2	2.713,5	
— štekel stor.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— termična obdelava	1.750	1.750	1.748,5	99,9	99,9	1.750	1.750	1.745,9	99,8	99,8	1.776,3	
Valjarna debele pločevine	5.700	5.700	5.369,9	94,2	94,2	5.410	5.410	5.105,2	94,4	94,4	5.040,9	
— valjarna debele pločevine	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— valjarna debele pločevine st.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Hladna valjarna Bela	7.880	8.200	8.202,3	105,4	101,3	7.800	8.120	8.082,8	103,6	99,5	8.096,3	
— hladna valjarna Bela	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— hladna valjarna Bela st.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Dodelava	—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	—	
Hlad. valj. Jesenice	1.850	1.900	1.802,6	86,6	84,4	1.790	1.840	1.593,6	89,0	86,6	1.581,4	
— hlad. valj. Jesenice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— hlad. valj. Jesenice st.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
PVT	1.650	1.740	1.378,4	84,1	79,2	1.690	1.680	1.372,1	85,8	81,7	1.510,0	
Profilarna	1.580	1.680	1.315,2	84,3	79,2	1.520	1.600	1.309,0	86,1	81,8	1.444,4	
HOP	1.380	1.440	1.236,7	90,9	85,9	1.360	1.440	1.230,5	90,5	85,5	1.392,9	
HOP storitve	40	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— rončile	120	120	52,8	44,0	44,0	120	120	52,8	44,0	44,0	51,5	
— diski	40	40	25,7	64,3	64,3	40	40	25,7	64,3	64,3	—	
— diski storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— Vratni postoj	80	80	63,2	79,0	79,0	80	80	63,1	78,9	78,9	65,6	
OKROGLI PROGRAM sk.	13.780	14.500	13.990,9	101,7	96,5	7.920	6.720	7.242,5	91,5	107,8	6.583,2	
Valjarna žice	6.800	7.000	7.022,6	103,4	100,3	1.450	450	1.295,5	89,3	287,9	858,6	
— valjarna žice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— valjarna žice st.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Žičarna	2.880	3.000	2.679,4	92,7	89,3	2.200	1.990	1.949,7	88,6	98,0	1.809,8	
— žičarna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— žičarna st.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Jeklovlek	2.200	2.210	2.202,5	100,1	99,7	2.190	2.200	2.199,6	100,4	100,0	2.258,1	
Elektrode	1.580	1.680	1.586,0	100,4	94,4	1.380	1.480	1.307,7	94,8	88,4	1.001,3	
— elektrode + varilna žica	1.230	1.330	1.189,9	96,2	83,5	1.220	1.320	1.106,8	90,7	83,9	885,2	
— varilna žica st.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— varilni prašek	100	100	152,5	152,5	152,5	100	100	150,5	150,5	150,5	65,6	
— suha el. masa	60	60	50,4	84,0	84,0	60	60	50,4	84,0	84,0	50,4	
— ognjevzdržni material	200	200	282,0	141,0	141,0	—	—	—	—	—	—	
Elektrode Zagreb	—	—	—	—	—	220	—	—	—	—	—	
Žebljarna	480	600	490,3	102,2	81,7	480	600	490,0	102,1	81,7	655,5	
SKUPAJ:	88.015	91.800	89.380,0	101,6	97,4	29.713	28.610	28.016,5	94,3	97,9	27.497,1	
Storitve	—	—	—	—	—	40	60	1,2	3,0	2,0	1,2	
ŽELEZARNA	—	—	—	—	—	29.753	28.760	28.017,7	94,2	97,7	27.498,3	

v tonah

Naj v podkrepitve svojih pomislekov navedem še nekaj empiričnih podatkov in ugotovitev, ki so mi trenutno pri roki:

Na to vprašanje sem opozoril že v članku Za učinkovito samoupravljanje konec leta 1981, v katerem med drugim navajam (po Borbi) podatke o uresničevanju družbene zaštite samoupravnih pravic in družbene lastnine iz poročila zveznega družbenega pravobranilca: od skupnega števila evidentiranih prekrškov so bili največkrat kršitelji delavski sveti (23.644), nato odbori in komisije (22.407), poslovodni organi (10.640), vodilni delavci in delavci s posebnimi pooblastili (7.525), zbori delavcev (989) itd. Poročilo prav tako navaja, da so zahteve za začetek ostopka — in to ne samo za zaščito samoupravnih pravic delavcev, temveč tudi za zaščito družbene lastnine — v največ primerih prišle od posameznih delavcev, v najmanj primerih pa od samoupravnih organov in delavske kontrole.

Cenzuriran je torej argument, ki pojasnjuje, zakaj ni najbolj primerna rešitev izvajati delavske kontrole samo preko delavskega sveta. Cenzura zadnjega stavka pa je še bolj absurda, saj je stavek brez ključnih pojmov (samovolja, oportunizem) mogoče razumeti, kot da mora delavska kontrola apriori nastopati proti poslovodnemu organu in politiki delavskega sveta. Biti bi moral res nor, da bi kaj takega mislil in zapisal: namreč, da je delavska kontrola potrebna kot protiutež moči poslovodnih organov in politiki delavskih svetov.

Naj v podkrepitve svojih pomislekov navedem še nekaj empiričnih podatkov in ugotovitev, ki so mi trenutno pri roki:

Na to vprašanje sem opozoril že v članku Za učinkovito samoupravljanje konec leta 1981, v katerem med drugim navajam (po Borbi) podatke o uresničevanju družbene zaštite samoupravnih pravic in družbene lastnine iz poročila zveznega družbenega pravobranilca: od skupnega števila evidentiranih prekrškov so bili največkrat kršitelji delavski sveti (23.644), nato odbori in komisije (22.407), poslovodni organi (10.640), vodilni delavci in delavci s posebnimi pooblastili (7.525), zbori delavcev (989) itd. Poročilo prav tako navaja, da so zahteve za začetek ostopka — in to ne samo za zaščito samoupravnih pravic delavcev, temveč tudi za zaščito družbene lastnine — v največ primerih prišle od posameznih delavcev, v najmanj primerih pa od samoupravnih organov in delavske kontrole.

Božidar Lakota

Razpis Pantzove nagrade

Delavski svet Železarnes Jesenice, v skladu s 6. členom pravilnika za podelitev Pantzove nagrade na 21. seji, 31. julija, razpisuje natečaj za podelitev Pantzove nagrade v letu 1989.

Pravico sodelovanja na tem natečaju imajo vsi delavci Železarnes, pa tudi druge osebe izven Železarnes, ki s svojim delom na področju metalurške in drugih tehničnih dejavnosti, ki so vezane zlasti na tehnologijo in tehniko, bistveno vplivajo na rast delovne organizacije kot celote in s tem prispevajo k uveljavljanju Železarnes Jesenice doma in v tujini.

Rok prijave je tri mesece (to je do 17. novembra 1989). Prijave na razpis je treba nasloviti na oddelke za gospodarjenje, plan in inovacije v Sektorju za gospodarjenje, študije in informatiko Železarnes Jesenice.

Prijavi mora biti priložena dokumentacija, na osnovi katere bo posebna komisija izbrala nagrajenca.

Višina nagrade je po sklepu delavskega sveta Železarnes pet povprečnih mesečnih neto osebnih dohodkov na zaposlenega iz zadnjih treh mesecev pred podelitvijo nagrade. Poleg nagrade prejme nagrajenec še plaketo in diplomu.

Vse informacije v zvezi s prijavo lahko zainteresirani dobijo na oddelku za gospodarjenje, plan in inovacije.

Popravek in dodatno pojasnilo k članku Suspens samoupravljanja? (2)

Tekst, ki se je v članku Suspens samoupravljanja? (2) nanašal na pomisleke v zvezi z opredelitvijo samoupravnih delavske kontrole v novem statutu ŽJ, se je v originalu glasil (kar navajam podčrtano, je bilo v objavljenem članku izpuščeno) takole:

»Z osnutkom statuta se odrekamo tudi samostojnemu odboru samoupravnih delavske kontrole. V njeni funkciji naj bi v prihodnje deloval samo delavski svet. Argumentov za to pa preprosto ni. Delavski svet bi moral že doslej delovati v funkciji delavske kontrole, dokazoval pa se je, kot pričajo statistične, ki so jih delali pravobranilci in sodišča združenega dela, ob hoku poslovodnih organov in kot njihov zaščitnik, prav v nasproti funkciji: kot kršitelj zakonitosti in pravic delavcev. Ne glede, da se odbori samoupravne delavske kontrole doslej niso dokazovali z ne vem kakšno učinkovitostjo, pa v novih pogojih prav gotovo ne izgubljajo, temveč pridobivajo svoj pomen. Kot organ delavcev, neobremenjen z upravljalnimi odločitvami, bo še kako potreben kot protiutež moči in samovolji poslovodnih organov in oportunistični politiki delavskih svetov.«

Cenzuriran je torej argument, ki pojasnjuje, zakaj ni najbolj primerna rešitev izvajati delavske kontrole samo preko delavskega sveta. Cenzura zadnjega stavka pa je še bolj absurda, saj je stavek brez ključnih pojmov (samovolja, oportunizem) mogoče razumeti, kot da mora delavska kontrola apriori nastopati proti poslovodnemu organu in politiki delavskega sveta. Biti bi moral res nor, da bi kaj takega mislil in zapisal: namreč, da je delavska kontrola potrebna kot protiutež moči poslovodnih organov in politiki delavskih svetov.

Naj v podkrepitve svojih pomislekov navedem še nekaj empiričnih podatkov in ugotovitev, ki so mi trenutno pri roki:

Na to vprašanje sem opozoril že v članku Za učinkovito samoupravljanje konec leta 1981, v katerem med drugim navajam (po Borbi) podatke o uresničevanju družbene zaštite samoupravnih pravic in družbene lastnine iz poročila zveznega družbenega pravobranilca: od skupnega števila evident

Tehniška dediščina — bogastvo ali breme? (35)

Ulice in trgi

Pred dvorci so Jesenice dobile nov načrt mesta, kar je za izdajateljsko sušo na Jesenicah že pravi podvig, obenem pa je nov načrt mesta (1:5000) lep prispevek k njegovi šestdesetletnici.

Kar ne je pri vsaj začetku zanimanja, je pravzaprav seznam ulic in koliko jih še spominja na slovensko železnico. Tudi imena ulic, trgov, ustanov, stavb in ljudih obkrožajo spomin na meho tradicijo oz. kulturno dediščino.

Med vsemi cestami, ulicami, trgi, nabrežji in potmi (skupaj jih je 78), je samo šest takih, ki spominjajo na železnico in delavsko preteklost mesta (Cesta železarjev, Delavska ulica, Ružinška cesta, Industrijska ulica, Spodnji Plavž in Zgornji Plavž). Nekaj imen spominja na razvoj kraja oz. so povezani nekdanja ljudska mesta (Na Petjuhi, Na Lebah, Murava, Ubova, Zvenjavica, Straža itd.), večina pa jih je bilo poimenovanih po drugi svetovni vojni. Zanimivo je, da se je novi načrt mesta Jesenice oglasil aktualni razdelitvi krajevnih skupnosti, ki smo jih poimenovali po padlih borcih (upr. Cirila Tavčarja, Mirka Boglija — Petka, Milija Gorgonijskega itd.) in pomenu opredeljuje dele mesta kot Plavž, Murava, Kunja vas, Stara Sava, Podmežakla, Ronovlje, Trebež, Javornik, Podkošana in Koroška Bela, čeprav nekateri deli dialekta nimajo več tega naziva. Še najlepše je tako nasilje nad poimenovanji opisal Pavle Zidar (Okupacija Javornika, Ljubljana 1984), ki se ob administrativni ukinitvi poimenovanja Javornika z nostalgijo spominja rojstnega Slovenskega Javornika, ki ga danes ni več.

»Danes tega kraja ni več. Morda mi boste oponesli, zakaj neki ga potem opisujem, oziroma čemu le naj teko besede o nečem, česar ni in morda celo nikoli ni bilo.

Ali pa, da sem si izmislil nekakšno zgodovino o slovenski Troji, ker bi bil rad njen odgrnitelj, kakor nekoč slavni Schliman, ki je na maloazijskih obalah res našel to, o čemer je sanjal Homer v svoji Iliadi.

Mogoče je moj Javornik, boste rekli, celo pesniški izmislek kakega našega pesnika oziroma zaselek iz časov, ko je bil ta še živ, in sem si ga najprej zbrskal iz njegovih verzov, potem pa še iz savskega proda, ki ga je pri nas več ko dovolj. Saj te poznamo, boste morda zavijali svoj glas očitka, izmišljevalec si, in še Homerček in še Schliman

povrh; na dnu devetih prodnatih plasti spi tvoj Javornik, ja, za povrh naj bo pa še Slovenski, kakor da samo Javornik kot ime kraja samo po sebi ne bi zadostovalo.

... ko sem lani v pozni jeseni šel za menjat staro osebno izkaznico za novo, sem v svoje veliko začudenje zvedel, da sem se rodil v Javornškem Rovtu in ne na Slovenskem Javorniku.« (Stran 5. in 8)

Morda bo kdo rekel, kaj pa ima vse to opraviti z dediščino, pa še tehniško povzro. Morda?

(se nadaljuje)

Tone Konobelj

Načrt mesta Jesenice

Skupščina občine Jesenice je pred časom izdala načrt mesta Jesenice, ki bo prav gotovo v pomoč vsem, ki delajo in živijo na tem koncu Slovenije.

Načrt mesta, kjer so obilo dela opravili delavci Geodetske uprave Jesenice, je izdelan v merilu 1:5000, označene pa so vse pomembne prometne poti, postajališča, pošta, banka, postaja milice, hotel, restavracije, lekarna, zdravstvena domova in bolnica, šole, vrtci, muzej, galerija, avtomehanične delavnice, trgovine, parkirni prostori, telefonske govornice, turistične informacije, kino, knjižnica, športna igrišča, bencinske črpalke, gozd, stanovanjske in druge zgradbe ter industrijske zgradbe.

Sredstva SIS-ov v sedmih mesecih letos

V sedmih letošnjih mesecih so znašali prihodki samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti v občini Jesenice po prispevnih stopnjah 85,7 milijarde dinarjev. To je bilo 296 % več kot povprečno lani oziroma 483 % več, kot so bili prihodki v sedmih lanskih mesecih.

Ob 296 % rasti prihodkov je ocena rasti mase bruto osebnih dohodkov v gospodarstvu občine za sedem mesecev

400 %, rast drobnoprodajnih cen pa je bila v sedmih mesecih letos v primerjavi s povprečjem lani 349 %. Ti podatki kažejo, da prihodki interesnih skupnosti še vedno zaostajajo za stroški in da se zaostrena situacija tudi v začetku drugega polletja letos nadaljuje.

Pri tem velja omeniti, da sta dve skupnosti (skupnost socialnega skrbstva in zdravstvena skupnost Jesenice) polletno poslovanje sklenila z izgubo. V skrbstvu so jo zabeležili za 148.355.280 din, v zdravstveni skupnosti pa za 6.766.408.034 dinarjev. Polletno poslovanje so sklenile z izgubo tudi organizacije na področju družbenih dejavnosti. Skupaj je bilo te izgube za 5 milijard 886 milijonov dinarjev, od tega 4,536 milijarde v zdravstvu in 1,35 milijarde din v vzgoji in izobraževanju ter otroškem varstvu.

Najbolj pereče prav gotovo ostaja tudi v prihodnje obnavljanje zastarele opreme, saj za to vedno zmanjkuje denarja.

Ob izboljševanju rezultatov poslovanja v gospodarstvu se bo lahko izboljšal tudi položaj družbenih dejavnosti, dejstvo pa je, da ob tem brez sistemskih sprememb bistvenega izboljšanja ne bo.

R.

Domislice in reki v šaljivi preobleki

Te bo že kdo kam vtaknil, da ne boš kaj premaknil.

Strmo s trmo naprej, če hočeš pasti v prepad pokončno...

Izlet na Koroško

Društvo upokojencev Jesenice obvešča svoje članice in člane, da organizira enodnevni izlet na Koroško, z odhodom avtobusa

6. septembra, ob 6. uri zjutraj izpred Zdravstvenega doma na Jesenicah.

Prvi postanek bo v Titovem Velenju, od tam naprej do Slovenj Gradca, kjer si bomo ogledali razstavo v Sokličevem muzeju. Po ogledu bomo nadaljevali pot v Kotlje k Rinskemu vrelcu, nato na Ravne na Koroškem, kjer si bomo ogledali tehnični muzej, od tam v Prevalje, kjer bo verjetno kosilo. Po odmoru v Prevaljah bomo nadaljevali pot v Pliberk v nakupovalni center na avstrijskem Koroškem.

Po ogledu Pliberka bomo preko Sinča vasi ali Žitare vasi in Železne Kaple nadaljevali pot preko Jezerskega in Predvdora ter se vrnili na Jesenice v večernih urah.

Cena prevoza je okrog 170.000 din; kosilo bi bilo predvidoma okoli 50.000 din;

Vsak udeleženec izleta mora obvezno imeti veljaven potni list ali malo-obmejno propustnico.

Člani DU Jesenice vljudno vabljeni!

Prijave z vplačilom sprejemamo v pisarni društva v torek, 22. in v petek, 25. avgusta, od 16. do 18. ure.

Maketa Jesenic iz leta 1972 (fotoarhiv Tehniškega muzeja)

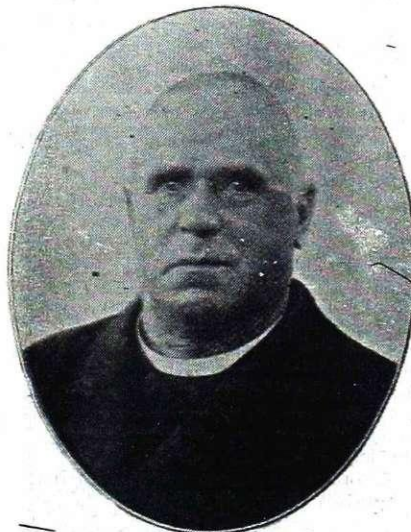
Del Koroške Bele s Trebežem in Javornikom ter Jesenicami konec šestdesetih let (fotoarhiv Tehniškega muzeja)

France Voga:

Jakob Aljaž na Dovjem

III. nadaljevanje

Pa ljubša mi je, kot prava čast, če kdo k dobi stvari kaj dejansko pripomore. (Jakob Aljaž)

Aljaževa manjša postava je bila pravo nasprotje njegove velike in trdnine volje. Lahko bi tudi rekli prave gorenjske trme. Kadar je on »imel svoj prav«, so morali popustiti od tistih, s katerimi se je pravdal glede gradenj na Triglavu, do vaskih občinskih odločitev, ki jim je večkrat »levilne pel«. Za slednje je napisal: »Velikokrat smo se sporekli, pa smo bili kmalu zopet dobri in so mi večkrat kaj sveta prodali od Triglavu za slovensko planinsko društvo«.

Opolnoči 5. maja 1909 je napisal: »Spanja potekujem le 4-5 ur. Par noči sem tudi lahko brez spanja, pa nisem nič utrujen. Pred 6 leti sem tehtal 98 kil, sedaj 60 kil, pa sem zdrav, kakor nikdar poprej in vesel in zadovoljen, posebno, če nasprotnike zmagam ali če lepo petje in godbo slišim.«

Toda Aljaž svoje nasprotnike ni zmagoval samo z močjo argumentov in paragrafov. Največkrat jih je s svojo premetenostjo in smislom za humor. Anekdot o Aljažu je brez števila. Najbolj znana in slavna je gotovo tista, kako je Aljaž zagotavljal načelniku kranjske sekcije DOAV pri Šmercu v Mojstrani, da stolpa na vrhu Triglava nima smisla podirati, ker da ga bo tako kmalu požrla rja in podrl viharji. Prav v anekdotah je spomin na Aljaža najbolj živ med ljudmi, ki so ga še poznali. Vsakdo med njimi se spominja kakšnega takšnega dogodka in ga nosi v sebi. Žal je teh zaradi zakonov narave vsak dan manj, nekaj pa se jih bo le ohranilo. Te anekdote najboljše, same po sebi, prikazujejo Aljažovo bit in duha.

Predhodnik Aljaža na Dovjem je bil župnik Ažman. Ta je kmalu po odhodu na novo delovno mesto, v Gorje, Aljažu potožil:

»Na Dovjem mi je bilo težko ovce pasti, tu moram pa kozle«.

Aljaž pri mašah ni bil nikoli preveč točen. Zamujal je tudi do pol ure. Tega so se kmalu privadili tudi ljudje in začeli zamujati tudi sami. Vendar je včasih naneslo, da je bil Aljaž točen. Takrat so ljudje hodili v cerkev sredi mase. In ker je bil Aljaž znan po tem, da je obrede hitro opravil, so se skoraj srečevali tisti, ki so k maši šli hiteli s tistimi, katerim se je že mudilo tja, kjer »Bog roko ven moli«.

Pokojni Čebulov Jože je pri Potokarju večkrat povedal, kako je kot petnajstletni fant s strahom šel k Aljažu k spovedi. Namesto k nedeljski maši je, ker je bil tako lep dan, zavil proti Rožici in se ves dan predajal lepotam planine in razgledov z nje. Pa se je Aljaž samo nasmešnil in dejal:

»Je že v redul Ko boš večji, pa še na Triglav pojdi. Tudi tam je lepo«, in mu je dal odvezo.

Šmercova Jera — Konbahica je ostala vdova s tremi otroki. Pri delu in z denarjem ji je pomagal pokojnega moža polbrat Fric s Koroškega. Aljaž ji je svetoval, naj se poroči. Jera se je izmikala z zatrdili, da bi se že, pa da Fric ne more dobiti dokumentov s Koroške, da sam, ker je gluhi, ne more na pot idt. Čez par nedelj je Aljaž s priznico oznanil Jerine oklice. Vse za poroko je v tem času sam uredil. Najbolj presenečena v cerkvi je bila Jera, ki se ji je po maši zelo mudilo domov.

Oskrba prebivalstva med vojno je potekala preko načelstva aprovizacije.

To je vodil od začetka vojne župan Klančnik. Ker je bilo hrane premalo za vse potrebe, je prihajalo do mnogih pritožb in nejevolj. Aljaž se je odločil, da naredi konec tem »nepravilnostim«. V začetku leta 1917 je okrajno glavarstvo Aljaža imenovalo za načelnika aprovizacije.

Naslednjo nedeljo je Aljaž oznanil s priznice:

»Prihaja nova metla, ki bo bolje potetala«.

Leta 1918 je načelstvo aprovizacije prevzel dovški kmet Franc Kocijančič — Kočanč. To je bil velik mož z obilno mero okrog pasu. Kadar so delili živila, je običajno stal med vrati v hišo in ženske eno po eno spuščal noter. Šlo je počasi in zunaj je vedno stala velika truma žensk.

Nekoč je Gabesovi Mini zmanjkalo potrpljenja in ji je prekipelo. Udarila je silaka s pestjo v trebuh, da se je zložil po tleh. Žensk nihče ni mogel več ustaviti. Navalile so na shrambo in jo v četrto ure popolnoma spraznile.

Naslednji dan v gostilni pri Zupanu postajenačelnik Rebolj vpraša Aljaža, kaj je bilo na Dovjem. Aljaž ves razburjen odgovori samo:

»Bbbbbbba« in odmahne z roko.

Med vojno je bilo večkrat razpisano vojno posojilo. Zanj bi moral agitirati tudi Aljaž s priznice. Namesto tega je, ko je obvestilo prebral, dejal:

»Kdor hoče, naj da. Jaz ne dam nič, ker nič nimam,« zaprl papirje in odšel s priznice.

Leta 1912 je Aljaž postal duhovni svetnik. Škof Jeglič, ki ga je imenoval, je kmalu za tem prišel na izlet v Vrata. Aljaž je vseskozi napovedoval lepo vreme, a so se že s Peričnika morali vrniti zaradi hudega naliva.

Škof Jeglič mu je počital:

»Za svetnika sem te naredil, pa si mi koj prvič slabo svetoval«.

Aljaž je hodil nadzorovat dela v Vrata. Ob priložnosti ga je eden od delavcev prosil za hlače. Verjetno Aljaž hlače ni imel toliko, da bi jih lahko razdal in je zato prošnjo odklonil. Ven grede jih je presenetil droč potok preko ceste, v Čerlovcu. Zato je Aljaž prosil koga od delavcev, da ga prenese čez vodo. Ko sta bila sredi vode, ga delavec vpraša:

»Mi boste dali hlače?«

»Bom, bom«, mu hiti zatrjevati Aljaž.

»In jopiči tudi?«

»Tudi tega, tudi tega!«, se je Aljažu še vedno mudilo pritrvjevati.

Aljaž je, dokler je bil v občinskem odboru, vsakodnevno prihajal k županu Klančniku, da sta urejala občinske zadeve.

Ob neki taki priložnosti Aljaž potrepla desetletnega Gregorja (poznejšega živinozdravnika v Ljutomerju) in ga pobara, kaj bo postal, ko bo velik. Pa se mali izprsi in pravi:

»Jaz bom pa fajmošter, da bom vedno dobro jedel in pil.«

Aljaž se je fantovemu korajžnemu odgovoru nasmejal, ata župan pa so zardeli do vrha ušes.

Trkanje je na vasi včasih veljalo za nepotrebno, gosposko navado. Zato so vsi ob trkanju pričakovali »visoke obiske«. Poredni mulci so se s trkanjem obilno zabavali.

Tudi pri županu se je zgodilo, da je bila taka zabava. Mali Francek je dvakrat »presenetil« očeta župana. Na tretje trkanje oče župan skočijo k vratom, jih sunkovito odprejo in se začerejo:

»Ti bom že dal, smrkvave!«

Pred vrati je ves začuden stal Aljaž.

Še deset dni do velike kulturne in planinske prireditve na dovjem in v Mojstrani

V nedeljo, 27. avgusta, to je na dan, ko je natanko pred sto leti na Dovje prišel službovat župnik Jakob Aljaž, bodo ob 11. uri ob avtobusni postaji Dovje — Mojstrana odkrili trimetrski spomenik temu velikemu Slovincu. Pred tem bo ob 9.30 v dovški cerkvi imel zahvalno mašo nadškof Alojzij Šuštar, v popoldanskih urah pa se bo v Mojstrani nadaljevalo srečanje v okviru že tradicionalnega dneva Triglavskega narodnega parka.

O vsem tem in o vseh dosedanjih prireditvah za to veliko slavo, katere poteka že od lanskega leta, je na tiskovni konferenci v petek, 11. avgusta, v Mojstrani seznanil novinarje iz slovenskih in zamejskih novinarskih hiš predsednik odbora za postavitev spomenika Jakobu Aljažu Miha Kersnik. Kako cenjen je bil triglavski župnik Aljaž in kako je s svojimi deli še vedno prisoten, dokazujejo velika denarna in materialna podpora za postavitev spomenika Dovžanov, Mojstrančanov, Belčanov in Planinskega in Turističnega društva Dovje — Mojstrana, katerim so se pridružili številni posamezniki, društva in organizacije združenega dela jeseniške občine, Slovenije in celo zamejstva. Kip je kot darilo oblikoval akademski kipar Nebojša Mitrić in Beograd, ki je Kranjski Gori že podaril kip Kekca in doprso podobo Josipa Vandota, za vlivljanje kipa pa so Združeni umetnikov Srbije plačali dvajset milijonov dinarjev.

Veliko dela je bilo opravljenega pri pridobivanju in urejanju zemljišča za postavitev spomenika in parkirnega prostora ob spomeniku, pri oblikovanju priložnostnega bilitena, spominskih značk, pri pripravi slavnostnega programa, ureditvi prometa in še bi lahko naštevali. Domačini veliko truda namenijo tudi urejanju Dovja in Mostrane. Organizatorji in domačini se namreč dobro zavedajo, da slavo ob odkritju spomenika župniku Jakobu Aljažu presegajo krajevni okvir, saj pričakujejo udeležence iz vse Slovenije in celo iz zamejstva.

Naj omenimo, da je župnik Aljaž na Dovjem služboval osemindeset let, pred tem pa je bil devet let kaplan v Trzinu in devet let župnik na Dobravi pri Kropi. Vsakozki je bil navdušen planinec, graditelj slovenskih planinskih postojank, gorskih poti, podjeten in spreten gospodar, inovator, pevec, zborovodja in komponist, zbiratelj narodnih pesmi, ustanovitelj Katoliškega slovenskega izobraževalnega društva na Dovjem (1914), zlasti pa ponosen domoljub — Slovenec in ljudski prebuditelj. Njegova velika zasluga je, da je Triglav slovenska gora in narodov simbol in kapital. Rojen je bil 6. julija 1845 v Zavru pod Šmarno goro, umrl pa je 4. maja 1927 na Dovjem, kjer je tudi pokopan.

Predsednik odbora Miha Kersnik je novinarje seznanil tudi s programom otvoritvenega slavlja, v katerem bodo sodelovali združeni pevski zbori jeseniške občine in kot gost mešani pevski zbor Glasbene matice Ljubljana, katere častni član je bil Jakob Aljaž. Pihalni orkester jeseniških železarjev in re-

citatorji Gledališča Tone Čufar. Slavnostni govornik bo dr. Matjaž Kmecl, spomenik pa bo odkril Ciril Zlobec, podpredsednik republiške konference SZDL in predsednik častnega odbora prireditve in ga izročil v varstvo Planinskemu društvu Dovje-Mojstrana.

O pomenu dneva Triglavskega narodnega parka, ki se bo nadaljeval v popoldanskih urah v Mojstrani, je novinarje seznanil strokovni delavec zavoda Triglavski narodni park Bizjak. Ta dan obeležujejo že tretje leto, njegov namen pa je, da bi tudi na ta način opozorili na bogastvo naravne in kulturne dediščine v Triglavskem narodnem parku in ohranjanje ter varovanje te dediščine. V kulturnem delu programa bodo sodelovali: Pihalni orkester jeseniških železarjev, moška pevska zborja iz Bohinja in Trente, folklorni skupini KUD Jaka Rabič Dovje — Mojstrana in tolminske Ravne ter narčni pripovedovalki starih zgodb iz Bohinja in Trente. Za ples in razvedrilo bo igral ansambel Planšarji, program pa bo povezoval Borut Mencinger. Na voljo bodo tudi domača jedila iz vseh treh triglavskih dolin, prikazanih pa bo tudi nekaj etnografskih posebnosti. Celotna organizacija je zaupana domačemu turističnemu društvu. Sedanjí dovški župnik Fran Urbanija, ki vseskozi tudi sodeluje pri vseh prireditvah za odkritje spomenika, je opozoril tudi na pripravo celovite monografije o Aljažu in na priprave za obnovitev Aljaževe kapelice na Kredarici.

V okviru obeh dogodkov bodo že v petek, 25. avgusta, najprej ob 18. uri v

Knjižnica v domu Franceta Berglja

osnovni šoli 18. december v Mojstrani odprli razstavo fotografij o Triglavskem narodnem parku in razstavo vaških pejzažev slikarja domačina in člana likovnega kluba Dolik Zdravka Kotonika, ob 19. uri pa v kulturnem domu na Dovjem še razstavo likovnih del, nastalih v deseti jubilejni planinski slikarski koloniji Vrata 89, ki jo organizira PD Dovje Mojstrana. Obe razstavi bosta odprti s krajšima kulturnima programoma.

Skupna razstava avstrijskega in slovenskega likovnega ustvarjalca v salonu DOLIK

Jutri, v petek, 18. avgusta, bodo ob 18. uri v razstavnem salonu DOLIK odprli že šestnajsto letošnjo razstavo, in sicer skupno razstavo likovnih del akademskega slikarja Wilhelma Bähra iz Avstrije in slovenskega slikarja Karla Kuharja. Razstavo bodo odprli s krajšim kulturnim programom.

Wilhelm Bähr je bil rojen 24. oktobra 1944 v Šentvidu ob Glini — St. Veit an der Glan — na avstrijskem Koroškem. V letih 1965-1970 je študiral na Akademiji za likovno umetnost na Dunaju, mojstrski razred pri prof. Maxu Wilerju, in leta 1970 diplomiral iz slikarstva. Od leta 1972 je član Umetniškega društva Koroške — Kunstverein für Kärnten. Umetnik je od leta 1966 dalje šestkrat razstavljal samostojno, petnajstkrat pa je sodeloval na različnih zaključenih in skupinskih razstavah v različnih krajih Avstrije od Dunaja do Celovca in Gradca. Za svoje likovne dosežke je doslej prejel srebrno Fuggerjevo medaljo, nagrado mojstrskega razreda, nagrado Paula Trogerja in nagrado za absolvente Akademije za likovno umetnost na Dunaju.

Avstrijski umetnik se bo na Jesenicah predstavil s svojstveno umetniško oblikovanjem naravnim kamnom, ponavadi neopaznim najdencom, ki ga je narava oblikovala tisočletja in ki je potoval z vodo, dokler ga ni obrušena in oblikovana odložila na bregu. Bähr ne spreminja oblike tega naravnega materiala, pušča ga v prvotni obliki, vendar ga pazljivo postavi v novo povezo. Ilse Brömme, avstrijska kritičarka, pravi, da Wilhelm Bähr nikoli svojega materiala ne posiljuje, ampak mu s subtilno umetniško predelavo da novo, originalno podobo, ki jo prevevata ironija in skrilnost, pa tudi dvopomenskost in prežetost s filozofijo. Tu, nadaljuje, človek ne deluje kot uničevalec narave, ampak kot zbiralec, dajalec smisla, občudovalec materije, katero dvigne iz njene navidezne nepomembnosti.

Karel Kuhar pa je bil rojen 21. novembra 1952 v Spodnji Besnici, kjer tudi živi in ustvarja. Je član Društva slovenskih likovnih umetnikov. Od leta 1976 dalje je sodeloval na štiriindvajse-

Poletna glasbena srečanja 89

1. septembra: Paganinijev večer
(Tomaž Lorenz, violina; Ajda Zupančič, violončelo; Jerko Novak, kitara)

8. septembra: Novi ljubljanski pihalni trio
(Dušan Jovanović, oboa; Darko Brlek, klarinet; Zoran Mitev, fagot)

15. septembra: Ljubljanski oktet

Koncerti se bodo začeli ob 20. uri v Kulturnem domu France Prešeren na Breznici.

22. septembra: Milko Bizjak, orgle

Koncert bo ob 20. uri v župni cerkvi na Breznici.

Glasbena mladina Slovenije
Pot kulturne dediščine Žirovnica

v razstavnem salonu DOLIK na ogled do vključno 30. avgusta. Salon je odprt vsak dan, razen sobot popoldan in nedelj, od 9. do 12. in od 16. do 19. ure.

Razstave v Radovljici

V Šivčevi hiši je razstava bronastih in kamnitih plastik in fotografij spominskih objektov akad. kiparja Janeza Lenassija podaljšana do vključno 24. avgusta.

Janez Lenassi je med slovenskimi kiparji umetnik, ki je še posebej v kamnu ustvaril vrsto del, ki jih odlikuje izjemna monumentalnost enostavnih čistih form. Je udeleženec mnogih naših in tujih kiparskih simpozijev in že četrto leto tudi profesor na poletni kiparski šoli v Salzburgu.

Razstava je odprta vsak dan, razen ponedeljkov, od 10. do 12. in od 16. do 18. ure.

V avli Skupščine občine Radovljica je do konca avgusta odprta razstava grafik akad. slikarja Poldeta Oblaka, blejskega rojaka, ki živi v Münchnu.

Polde Oblak je skupaj s svojima münchenskima kolegoma utemeljitelj fragmentizma, posebne smeri v slikarstvu, ki združuje na isti slikarski površini več sličic in jih slikarsko rešuje v različnih slogih s tem, da celota vendarle učinkuje povezano in izraža kompleksnost in razklanost sodobnega človeka.

Klančnikov brat Tone je v Kotu pasel trop ovac in koza. Koze so družabna bitja in so vedno pritekle pogledat vsakega gornika, ki je šel skozi Kot na Triglav. Pričakovale so seveda, da bodo od planincev dobile kakšen slasten grizljaj.

Nekoč je Aljaž peljal na Triglav samo mestno gospodo. Ti so, ko so zagledali prihajajoč kozoji trop, Aljaža povprašali, če so to gamsi. On jim je to smrtno resno pritrdil.

Še dolgo so ga imeli na sumu, da ima vse triglavske gamse udomačene.

Občinski odbornik Matič, uradni cennilec in predsednik gospodarskega odseka, je bil iz enakega testa kakor Aljaž. Kadar sta se onadva »udarila« na občinskih sejah, je bil prepričljiv, vsestranski in temeljit. Običajno se je končal nekako takole:

Aljaž: »Se pokopal te ne bom!«

Matič: »Me pa zunaj pusti!«

Sledila je naslednja točka dnevnega reda.

Običajni Aljažev večerni sprehod je bil od župnišča, mimo cerkve do Sedušnikovega potoka in nazaj. Družbo mu je delal kaplan Pečarič. Med sprehodom sta se razgledovala in pomenkovala. Kadar je sprehod že predolgo trajal, je Aljaž kar s ceste zavpil proti farovžu:

»Micka, kdaj bo pa večerja?«

nost brez denarja in možnosti, da bi si igro ogledala, je šel najbolj korajzno med njimi kar k Aljažu in ga poprosil za prispevek. Aljaž se je namrščil, odkrhal in povprašal:

»Koliko pa vas je?« in dal denar za vso osmorico.

Če znani pregovor Kakršen gospodar, takšno orodje malo bolj premislimo, hitro ugotovimo, da je moral Aljažvega denarja biti vreden tudi njegov mežnar.

Razjezil se je Aljaž in da bi mežnarju dal vedeti, kako stvari stojijo, udaril ob mizo:

»Tu sem jaz fajmošter!«

Sedaj je moral ob mizo udariti mežnar:

»Jaz pa mežnar!«

Pa sta se zopet odlično razumela.

Mežnarjeva hčerka, Kodrmacova Anica, se spominja, da je kot otrok pobirala orehe ob farovski njivi v Repšu. Mimo je prineslo Aljaža, ki si je rad ogledoval svoje nasade orehov, jablan in hrusk, ki jih je sam zasadil.

Predlagal je Anici:

»Takole se zmeniva: kar je okrog in v sredi orehov, naj bo tvoje, kar je znotraj, naj bo pa moje.«

Pustil je zbegano Anico in veselo muzajoč se odšel.

Aljaž je bil vnet častilec Kneippovih zdravlilnih metod. Včasih pa jih je uporabljal čisto nehot. Na dvorišču je imel v hidroterapevtske namene narejeno večje korito, sam mu je pravil bazen.

Neko poletje je, da bi lažje prenašal vročino, pogruntal zanimivo novost. Na vodo je položil leseno banjo za kopanje, se spravljal kar oblenen vanjo in zadovoljno puhajoč viržinko užival v gu-

ganju. Ni dolgo užival. Kad se je prevrnila in Aljaž se je dodobra namočil. Da nesreča ne pride nikoli sama, potrjuje dejstvo, da je vse to videl mežnar Lojzek. O dogodivščini je takoj poročal učitelju Jegliču, ki se je ob tem zelo nasmejal. Toda Jegliču žilica ni dala, da »barčice« ne bi preizkusil tudi sam. Seveda se je okopal tudi on.

Sedaj je bila vrsta na mežnarju, da obema dokaže, kdo od njih treh je najboljši pri plovbi. Zahrbtina kad je prevrnila tudi njega. O nadaljnjih žrtvah zgodovina molči.

Aljažu se je nekega zimskega dne zelo mudilo v Mojstrano. Naročil je mežnarju, naj pripravi samotnežne sani. Z njimi naj bi ga zapeljal po obeh zasneženih klančih. Mežnar je bil hitro pripravljen in odpeljala sta se. Pod dovško globeljo je Lojzek opazil, da na saneh ni več gospoda. Odšel ga je iskat in ga našel v kupu snega, iz katerega je pravkar lezel.

»Misliš sem, da se držim za sani, sem se pa za svojo palico,« je Aljaž pojasnil zadevo.

Hotelova Minca je imela karto za ljubljansko Opero. Aljaž je bil velik ljubitelj glasbe in je bil ves na trnih, ko je zvedel, da gre Minca v Ljubljano. Že popoldne jo je šel sam opozoriti, naj že vendar konča s poukom, da ne bo zamudila vlaka. Drugo jutro je že zarana poslal kuharico v šolo, da mora Minca takoj poročati, kako je bilo v Operi. Toda še preden je Minca začela s poročilom, jo je povprašal:

»Ali je kdo zame vprašal?«

Nepogrešljiva vzgojno-učna pripomočka v tedanji šoli sta bila šiba in palica. Učitelji so se ju v obilni meri posluževali. Aljaž je imel tudi v šoli revo-

lucionarne prijeme. Učencem, ki niso z znanjem dohajali ostalih, je obljubljal:

»Če boste znali, vam bom krajcarje dal.«

Aljaž je še v pozni starosti včasih moral nadomestiti kaplana pri verouku. Zgodilo se je večkrat, da je pri pouku zadremal. Takrat je nastala v razredu takšna tišina, da so učiteljice iz drugih razredov pritekle pogledat, kaj se je zgodilo. Ko se je prebudil, je dejal:

»Sem fejšt mož, nisem iz slame!«

France Dolžan — Režunov je bil eden najboljših dovških igralcev. Pozneje se je ukvarjal tudi z režijo, pisanim in priredbam iger. Na avdiciji, ki jo je pripravil Aljaž za mlade igralске talente in ki naj bi dala glavnega igralca za naslednjo igro, je stal Francek za Kajžnekovim Kristeljem. Ta je moral Aljažu zapeti pesmico Ovčka moja bela.

»Saj si fest fant,« ga je po odpeti pesmici Aljaž potprepljal po ramenu, »samo posluha nimas!«

In pred Aljaža (in slavi naproti) je stopil Režunov Francek.

Jerca je hodila v prvi razred, ko je bila pri Aljažu pri spovedi.

»Čigava pa si, punčka?«

»Mrakova.«

»Ojej, brž steci domov in povej atu in staremu atu, da so zvečer pevske vaje.«

»Ampak, gospod, jaz imam še greh. Sladkorček sem ukradla.«

Aljaž ji da hitro odvezo in jo še enkrat napoti domov:

»Takoji teci domov in da se ne boš kje ustavljala. Zvečer morata priti na pevske vaje.«

Aljažu je pozno pozimi leta 1927 spodrsnilo na poti v cerkev. Zlomil si je le-

vi kolk. Zaradi nepremičnega ležanja so nastopile komplikacije in v noči na četrty maj je umrl.

Ob tem, da je imel veličasten pogreb, se vaščani spominjajo še dveh podrobnosti. Najlejša med rožami sta bila dva šopka planinskih cvetic, ki jih je mežnar Lojzek nabral spotoma s Staničeve koče. Tu ga je med opravljanjem mizarskih del dohitela vest o Aljaževi smrti. To cvetje je vsakogar nemo opominjalo na Aljažovo delo v naših gorah.

Med pogrebom je nastal silen naliv in skoraj onemogočil pogrebne slovesnosti. Ljudje so se pred dežjem in vetrom zatekli vsepovsod, še zvonik jih je bil poln.

Matiča, občinskega odbornika, Aljaž res ni pokopal. S Klančnikom, ki je na Dovjem županovl dobro desetletje, tudi po Aljaževi zaslugi, sta ga preživela za mesec dni. S temi možmi se je na Dovjem in v Mojstrani tudi zaključilo tisočletno obdobje, v katerem je kruh in možnost preživetja dajalo samo delo rok na zemlji in v gozdu. Obe vasi sta še danes takšni kot v njihovih časih, samo ljudi njihovega kova bi moralo biti več.

Na koncu bi rad v Aljaževem stilu zapisal:

V stavbi tega, o Aljaževem delu na Dovjem pričujočega zapisa je njegova kronika za trden fondament, opeke za visoko gradnjo pa so darovali še živi in nekateri že pri st. Mihaelu počivajoči krajani:

Minka Legat, Anica Berce, Minca Rabič, Minka Zupančič, Angela Voga, Marica Dolžan, Stanka Skumavc, Minka Smolej, Matilda Krapež, Kristelj Smolej, Janez Smolej, Janez Brojan, st., Maks Rabič, Janez Kosmač, Jerca Ražen in pokojni: Joža Čebulj, Miha Ancelj in Alojz Pezdarnik.

Sindikata Železarne

Zaradi pomembnosti dnevnega reda člane prosimo, da se sestanka udeležijo v čimvečjem številu.

Tanja Črv

Kandidati bodo obveščeni o izbiri v petnajstih dneh po izteku prijavnega roka.

Slavje padalcev v Novem Sadu Mira Grčić in Bogdan Jug državna prvaka

Z leve: Mira Grčić in Irena Avbelj
(foto: Leon Mesarič)

Bogdan Jug letos že petič državni
prvak (foto: Leon Mesarič)

Leški padalci so na državnem prvenstvu v klasičnih padalskih disciplinah ponovno slavili. Osvojili so (razen enega pri mladincih) vse naslove državnih prvakov med mladinci in člani, tako fantje kot dekleta. Če bi bilo drugače, posebno pri članih, bi bilo to prvostopenjsko presenečenje. Res pa je, da se v nekaj jugoslovanskih klubih resno pripravljajo, kako bi leške padalce potisnili s prestola.

Kaže pa, da se to ne bo tako kmalu zgodilo. Leški trener Drago Buncić — Kengs (tako ga kličejo prijatelji) s svojimi delovnimi programi in svojstvenimi sistemi treninga skozi vse leto že z začetniki tako hitro napreduje, da večina v drugih klubih hitro zaostane v tehničnem znanju in finesah, ki so bistvene za vrhunske dosežke.

Tako so Leščani v Novem Sadu domačinom dali pravo lekcijo in v svoji specialnosti (to so skupinski skoki na cilj) dosegli rezultat svetovne vrednosti. To ni presenetljivo, saj take njihove dosežke že poznamo s številnih mednarodnih tekmovanj. Pred petimi leti pa so osvojili v tej disciplini srebrno kolajno na svetovnem prvenstvu.

Prva leška ekipa v sestavi Bogdan Jug, Roman Božić, Darko Svetina, Roman Pogačar in Branko Mirt je dosegla v osmih serijah rezultat 15 cm in kar v štirih serijah je imela celotna ekipa rezultat ničlo. Samo v prvih dveh serijah so si nabrali 12 cm zaradi težkih vremenskih pogojev, vetra in termike. Ob koncu si je drugouvrščena ekipa Novega Sada nabrala kar 48 cm. Tretja je bila II. ekipa ALC.

Pravo zmago slavje pa je dosegel Bogdan Jug, bivši mladinski svetovni prvak v skokih na cilj. Osvojil je že svoj peti na-

slov absolutnega državnega prvaka, pri tem pa si ni dovolil odvzeti zmage niti v obeh posameznih disciplinah. V skokih na cilj je zmagal s 4 cm v desetih serijah s prednostjo 1 cm pred Darkom Svetino, tretji Branko Mirt je zaostal že 5 cm. Komplet figur je v treh serijah opravil precej slabše kot to zna, a je kljub temu zmagal pred Novosadčanom Urošem Šumarjem. Za Šumarjem pa se je zvrstilo spet pet Leščanov.

Med devetnajstimi članicami sta bili samo dve Leščanki, Mira Grčić in Irena Avbelj. Bili sta razred zase in si naslov državne prvakine razdelili. Mira je zmagala pred Ireno v skokih na cilj, Irena pa je bila boljša v figurah, z rezultatom, ki bi jo med člani uvrstil na sedmo mesto.

Grčićeva je še mladinka in si je pripela tudi naslov mladinske državne prvakine in med mladinci je Leščan Borut Erjavec že drugič zapored osvojil naslov državnega prvaka.

Tečaj tenisa za mladino

Teniška sekcija v Mojstrani organizira začetni tečaj za mladino; začetek bo 21. avgusta ob 15.30. Prijave sprejema oskrbnik Puc na igriščih v Mlači.
IO TK Jesenice

ga prvaka. Bronasto kolajno je osvojil Matjaž Pristavec, ki je v prvih dveh skokih na cilj skočil v »out«, nato pa odlično nadaljeval s skoki v ničlo in v figurah osvojil še srebrno kolajno.

Vrednostno so dosežki leških padalcev presenetljivo dobri. Letos še niso skakali iz klubskega letala, ker je v tujini na generalnem pregledu z zamenjavo motorja. Zaradi visokih stroškov revizije je bilo potrebno dolgo strgati po blagajnah in obirati kljuko, da so spravili skupaj dovolj sredstev za plačilo. Delno je k temu pripomoglo tudi opravljeno delo članov ALC pri podiranju kauperjev v ŽJ, kar je bilo premalo vrednoteno.

Padalci so si pomagali s sodelovanjem s čehoslovanskimi padalci. Tako so dva tedna trenirali pri njih, dvakrat po teden dni pa jim je uspelo trenirati na domačem letališču s pomočjo letala AN 2, last vojne letalstva. To je bil doslej najdražji trening (zaradi visoke cene letalske ure tega letala in dodatnih stroškov za posadko).

Nekaj ugodnejših pogojev bodo imeli zdaj člani državne reprezentance, ki bo od 12. do 17. septembra sodelovala na predsvetovnem prvenstvu na domačem letališču. To bo letos najkvalitetnejše tekmovanje v Evropi. Doselej je napovedalo udeležbo že nad 20 držav s preko 120 tekmovalci. To bo za vse Leščane, organizatorje in tekmovalce dobra in resna preizkušnja za 20 svetovno prvenstvo, ki bo v septembru prihodnje leto v Lescah.

Rezultati:

Skoki na cilj — mladinke (6): 1. Mira Grčić (ALC); mladinci (22): 1. Borut Erjavec, 5. Matjaž Pristavec (oba ALC); članice (12): 1. Mira Grčić, 2. Irena Avbelj (obe ALC), 3. Tanja Ivanković; člani (75): 1. Bogdan Jug, 2. Darko Svetina, 3. Branko Mirt, 4. Roman Božić (vsi ALC), 5. Samir Kurtović (Prijevor), 6. Roman Pogačar (ALC)...

Figurativni skoki — mladinke: 1. Mira Grčić, 2. Diana Kupljenik (B. Luka); mladinci: 1. Robert Mataric, 2. Matjaž Pristavec (ALC), 3. Žuza Gorki (Rijeka), 4. Borut Erjavec (ALC); članice: 1. Irena Avbelj, 2. Mira Grčić (obe ALC), 3. Helija Balaša (Subotica); člani: 1. Bogdan Jug (ALC), 2. Uroš Šumar (N. Sad), 3. Branko Mirt, 4. Roman Pogačar, 5. Darko Svetina, 6. Roman Božić, 7. Izlok Jug (vsi ALC).

Ekipni skoki na cilj (13): 1. ALC I. (Jug B., Božić, Svetina, Pogačar, Mirt), 2. Novi Sad, 3. ALC II.

Generalna razvrstitev: Mladinke: 1. Mira Grčić in Irena Avbelj (obe ALC), 3. Helija Balaša (Subotica); mladinci: 1. Borut Erjavec (ALC), 2. Žuza Gorki (Rijeka), 3. Matjaž Pristavec (ALC) in Tihomir Opačić (Osijek); članice: 1. Irena Avbelj in Mira Grčić (obe ALC), 3. Halija Balaša (Subotica); člani: 1. Bogdan Jug, 2. Branko Mirt, 3. Darko Svetina, 4. Roman Božić in Roman Pogačar (vsi ALC), 10. Izlok Jug, 13. Benjamin Šmid, 15. Branko Hrast, 18. Borut Erjavec, 29. Matjaž Pristavec....

L. Mesarič

Delavska univerza Viktor Strazišar

razpisuje v šolskem letu 1989/90:

jezikovne tečaje iz nemškega, angleškega in italijanskega jezika.

odrasli:

- začetni in nadaljevalni intenzivni tečaji 2. — 5. stopnje — (100 ur),
- konverzacijski tečaji (30 ur — poglobljeno znanje znanja iz redne šole),
- tečaj slovnice (30 ur),
- tečaj za strojno stroko (60 ur),
- poslovni jezik — za opravljanje izpita za zunanjejezičninsko registracijo,
- intenzivni tečaji, vsebinsko prilagojeni potrebam občanov (turizem, gostinstvo, zdravstvo, trgovina, speditivstvo).

otroci:

- začetni in nadaljevalni tečaji za predšolske otroke, za učence osnovnih šol in srednješolsko mladino.

Prijave in informacije osebno ali po 051-0172.

Nogomet — pokal NZS

Naklo-Jesenice 1:0(0:0)

V prvem kolu pokala NZS so Jeseničani gostovali v Naklu. To je bila prva prava preizkušnja tega moštva, saj so po tekmi lahko delno ocenili svojo pripravljenost.

Tekma je bila dokaj enakovredna, saj sta obe moštvi igrali dobro v sredini ter predvsem varovali svoja vrata. Tako ni bilo dosti zanimivih trenutkov pred obeh vratarjema. Omenimo lahko lepo priložnost Bešića, ko je po centru Radčića lepo streljal z glavo, vendar je žoga za las zgrešila cilj. Domačini pa so v prvem polčasu imeli samo eno polpriložnost, ko so streljali precej s strani, vendar je žoga zletela mimo vratnice.

V drugem polčasu je bil tempo tekme boljši, ker so Jeseničani zaigrali hitreje, domači igralci pa so bili le dober nasprotnik. Igro so držali le s pomočjo sodnika, ki jim je bil precej naklonjen. Prvo priložnost je imel Džombić, ko se je znašel sam pred vratarjem, vendar je streljal prezgodaj in s tem zapravil najlepšo priložnost. Še nekajkrat sta Bešić in Džombić prišla do priložnosti, vendar sta zaradi neizkušenosti večino teh zapravila. Edini gol so dosegli domačini v 80. minuti po grobi napaki Ignjatoviča in tako nezaznovo zmagali.

Jeseničani so igrali dobro in kljub porazu so napovedali, da bodo v tej sezoni za marsikoga trd oreh.

Nastopili so: Ilić, Pavlin, Radčić, Ignjatović, Džamstagić, Omanović, Šušter, (Trkulja), Lamberger, M. Bešić, Razbošek, Džombić (Stanković).

Jesenice-Triglav 3:2(1:1)

Strelci: Pihler, Čatak 2
V drugem kolu so Jeseničani gostili moštvo Triglava iz Kranja.

Prvi polčas je pripadel gostom, ki so v glavnem bolj igrali v obrambi, medtem ko Jeseničani niso bili nič senca tistega moštva, ki je nastopilo v Naklu. Domačini so bili slabi predvsem v obrambi, jer se je poznala odsotnost Radčića in Džamstagića. Ta tekma je pokazala, da je šibka točka Jeseničanov obramba, kjer imajo trenutno le pet dobrih igralcev. Odsotnost vsakega se pozna pri igri celega moštva. Kljub vsemu so Jeseničani prvi prišli v vodstvo; po lepi dvojni podaji Pihlerja in Omanovića, je Pihler iz težkega položaja moštva premagal gostujočega vratarja. Ta gol je dal Jeseničanom malo polaha in so bili nekaj časa v premoči, vendar so gostje kmalu prevzeli pobudo in izenačili. Gol so dosegli iz prostega strela po napaki vratarja Tokića.

V drugem polčasu so Jeseničani zaigrali precej bolj angažirano in so bili oni tisti, ki so diktilali ton igre. Svojo premoč so izkazali z zadetkom Čataka, ki je žogo po streljanem kotu z glavo poslal v mrežo. Le nekaj minut zatem je bila situacija povsem enaka, le da je tokrat Čatak dosegel gol z nogo. Jeseničani so imeli še nekaj priložnosti, najlepšo pa Lamberger, ko je slabo streljal po lepi akciji Pavlina in Pihlerja. Gostje so izid zmanjšali iz enajstmetrovke nekaj minut pred koncem tekme, ko je Stanković po nepotrebnem preizkušal in izgubil žogo ter potem v kazenskem prostoru zrušil nasprotnika.

Nastopili so: Tokić, Pavlin, Mitrović (Čatak), Ignjatović (Stanković), Pivač, Omanović, A. Bešić, Lamberger, Džombić, Razbošek (Komfir), Pihler.

V 3. kolu so igrali Jeseničani doma z Bratstvom v srečo, 16. avgusta, v zadnjem kolu pa z moštvom Stel-Virtus iz Kamnika, članom I. SNL, prav tako na Jesenicah. Tekma bo v srečo, 23. avgusta, na igrišču Podmežakla ob 17. uri. Prvak te skupine se bo uvrstil v polfinalni del, ki bo spomladi.

N.O.

dr. Alenka Mencinger: Preventivno zobozdravstveno varstvo otrok

Vse manj je gnilih in popravljenih zob v ustih naših otrok!

Kako skrbimo za zdravje zob otrok v vzgojnovarstvenih enotah

Ob vse večjem razumevanju odgovornosti za preventivno delo smo lahko vključili v zobozdravstveno vzgojno delo tudi tri preventivne sestre za radovljiško in jesiški občini. Takoj na začetku vsakega šolskega leta vstopata preventivni sestri Tanja in Marta v jesiške vzgojnovarstvene enote in preventivna sestra Jana v radovljiške VVE k otrokom malim šolarjem. Otroke učijo pravilnega čiščenja zob. Najprej pokažejo na zobnem modelu, nato pa praktično v ustih vsakega otroka. Vzgojiteljice v VVE so o naših preventivnih ukrepih poučene. Vsak otrok male šole dobi svojo pravilno izbrano zobno ščetko in lonček, kar se dogovorimo s starši otrok in ravnateljico vzgojnovarstvene organizacije na Jese-

nicah, Nado Klančar, in ravnateljico VVO Radovljice, Jerico Ogrič. Vzgojiteljice po vzgojnovarstvenih enotah skrbijo za vsakodnevno umivanje zob po malici oz. kosilu. Vsakodnevno skrbijo, da so gubi rok pri umivanju pravilni in da so sladki obroki čim manj krat na mizi. Zlasti malice naj ne bi bile sladke; domenili smo se, naj otroci ne prinašajo sladkarij od doma.

V smislu varovanja zdravja otrokovih zob dobivajo otroci malošolarji v VVE fluorjeve tablete. V svetu je že dolgo znano, da je fluorid do sedaj edino znano in od svetovne zdravstvene organizacije (WHO) priznano zdravilo, ki ga lahko uspešno uporabljamo pri preprečevanju zobne gnilobe. Otroku dajemo fluorid v času razvoja stalnih

zob, to je po končanem dojenju do 4. razreda osemletke. Vgradi se v trdna zobna tkiva še neizraslih stalnih zob. Taki zobje so po izrasti odpornejši proti delovanju kislin, ki nastajajo pri razgradnji sladkorja v ustih. Fluorid se daje otroku v obliki tablete, razvite dežele pa dodajajo fluoride vodi, mleku ali soli, kar zaužijejo otroci pri vsakodnevni prehrani, ne da bi za redno uporabo posebej skrbeli. Pri nas imamo fluorid v obliki tablete pod imenom Fluonatri. Starši otrok novorojenčkov in triletnikov dobijo te tablete v pediatrični službi ob sistematičnem pregledu otroka. Otroci male šole in šolarji do vključno 4. razreda osemletke pa dobijo tablete v šoli. Razdelijo jih tovarišice, ob sobotah, nedeljah, praznikih

in počitnicah pa morajo prevzeti to skrb za jemanje tablet, ki jih primesejo otroci iz šole, starši. Tablete pomagajo ohraniti zdrave zobe le pri redni uporabi in navodilih zdravnika.

Ko stalni zobje prikupajo v otrokova usta, še niso dozoreli. Zorijo še nekaj let po izrasti in v tem času hitreje zapadejo zobni gnilobi. Fluorid v obliki želeja, znan pod imenom Aminfluorid žele, omogoča, da ti zobje hitreje in boljše dozori. Druga lastnost želeja pa je, da uničuje streptokokne bakterije v otrokovih ustih, kar vpliva na manjšo obolevnost otrok za obolenji zgornjih dihalnih poti v vrtcih, kjer otroci redno želirajo.

Otroci male šole in nižje stopnje osemletk v jesiški in radovljiški ob-

čini mamašajo žele na zobe s pomočjo zobne ščetke z gubi za pravilno čiščenje zob pod nadzorstvom preventivne sestre — pravimo, da otroci želirajo.

To preventivno-vzgojno delo na področju zobozdravstvenega varstva otrok teče v vzgojnovarstvenih organizacijah že osmo leto. Ob tej priložnosti bi rada pohvalila vse vzgojiteljice malošolarjev v VVE jesiške in radovljiške občine za vsako leto bolj skrbno izvajanje zobozdravstvene vzgoje v vrtcih. S tem dokazujejo svojo vzgojno nalogo tudi v smislu varovanja zdravja zob pri otrocih.

nadaljevanje prihodnjic

Sestra Tanja pokaže otrokom pravilno čiščenje zob na zobnem modelu

Učenje pravilnega čiščenja zob v VVE

Preventivni sestri Tanja in Marta ter vzgojiteljice v VVE skrbno izvajajo zobozdravstveno vzgojo pri malošolarjih